

VAIDA M. VIA

MANE
VADINA
SIRENA

DISTOPINIS ROMANAS

Vilnius, 2025

Vaida M. Via
MANE VADINA SIRENA
Distopinis romanas

REDAKTORĖ
Ilona Petrovė

VIRŠELIO ILIUSTRACIJOS
„Pexels“

MAKETAVO
Juozas Malaškevičius

Ši istorija pramanyta. Visi vardai, pavardės, vietovardžiai ir įvykiai yra išgalvoti autorės. Bet koks panašumas į realaus pasaulio asmenis, vietas arba įvykius yra atsitiktinis.

Autorė pripažįsta, kad šioje knygos minimi muzikos kūriniai yra jų savininkų nuosavybė.

Bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos integralios bibliotekų informacinės sistemos (LIBIS) portale ibiblioteka.lt

©Vaida M. Via, 2025
Visos teisės saugomos
ISBN 978-609-08-0712-5

Autorės pastaba

„Mane vadina sirena“ – pirmoji serijos knyga apie išgalvotą Materos valstybę. Šioje valstybėje sukurta santvarka remiasi neaiškos moralės sprendimais, o kai kurios romano scenos gali sukelti skaudžių emocijų.

Vis dėlto tai istorija apie tai, kas jungia labiausiai nutolusiuose pasauliuose gyvenančius žmones.

Apie viltį didžiausioje neviltyje.

Tikiuosi, kad išgyvensite šią istoriją taip, kaip rašydama išgyvenau aš. Ačiū, kad skaitote.

*Pamišę individai yra labai retas reiškinyš, o štai pamišusios grupės,
partijos, tautos, epochos – tai tiesiog taisyklė.*

Friedrich Nietzsche

PIRMA DALIS

PROLOGAS

Jie laukia. Tūkstantinė pečiais susirėmusi minia neišleidžia garso, tik baltas garas kyla iš pravertų burnų. Skruostuose raudonuoja šaltis.

Prie tribūnos žengia vyras nužilusiais smilkiniais. Jo stotas tvirtas, judesiai tikslūs ir gyvybingi, bet akys senos. Tyloje nužvelgia hipodromą užpildžiusią minią. Jam patinka tas baltas pirmoje eilėje ritmingai kilnojamas plakatas, ryškiai raudonos raidės. *Laisvė prigimčiai!* Vyras kilsteli lūpos kamputį, nenori plačiau šypsotis. Čia ir daugiau plakatų. Didesnių ir mažesnių burių *j laisvę*.

Jie tai vadina laisve.

Toliau nuo tribūnos stovi dar keturi. Visi tiesūs kaip kariškiai, delnai priglausti prie klubų. Ant juodų paltų krenta lengvas snygis. Veiduose malonios šypsenos. Jiems už nugarų – du vienas aplink kitą susiviję žalčiai. Du pradai. Revoliucijos visada reikalauja simbolių.

– Jūsų šiandien daugybė, – sukiodamas galvą kreipiasi prie tribūnos stovintis vyras. – Minia, kurią matau, yra įrodymas, kad pribrendome pokyčiams. Pribrendome būti kitokia visuomene, – jis trumpam sustoja leisdamas miniai judinti orą. Minia švilpčioja, dusliai ploja. Tamsiose vyro akyse žiebiasi pasitenkinimas. – Šiandien mes klojame ateities pamatus. Ateities, kuri bus išvaduota iš vergystės jungo. Vergavome kultams, kurie užgniaužė mūsų prigimtį. Ver-

gavome melui. Išgyvenome tikrą sumaištį amžių, tapome pažangos aukomis, kurios menkina pačios save. Kovojo patys su savimi. Argi gėdinga būti žmogumi? Argi turime gėdytis savo poreikių?

Pasipila džiaugsmo šūksniai. Euforija žiodo vis daugiau burnų.

– Mums nereikia vesti jūsų už rankos! Stovime prieš jus tik tam, kad patys sau atsakytumėt, kas yra žmogus, – reikšmingai nutyla. Jis jaučia, kaip karštai mušasi širdys. Ištisa širdžių jūra. Prieš kojas patiestas tikėjimas. Gali svaigti galva, bet joje lyg ramus tvenkinys. Jis žino, ką kalbėti. Žodžiai pasverti ir išraižyti atmintyje.

– Esame čia tam, kad kartu nubrėžtume naujas civilizacijos ribas, kad parodytume, jog tvarka ir žmogiškasis pradas gali gyvuoti drauge, – priduria kitokiu, žemesniu balsu. – Visi to siekiame, nes pripažįstame žmogų. Vienodai mylime jo stiprybes ir silpnybes.

Keturi vyrai gėrisi ošimu, mojuoja miniai. Bet prie tribūnos šiandien stovės tik jis vienas.

– Pasidavę pigiausios laisvės idėjai pamiršome jos prasmę! Laisvė tapo tuščiu žodžiu. Tuštybėje šis žodis pavojingas. Pavojingas, – raukiasi, – nes manai, kad gali būti laisvas nuo to, kas esi. Negali išsilaisvinti nuo prigimties, – smilkinyje lyg karšta mintis pradeda tvinkseti gysla. Akys sužiba iš naujo.

– Laisvė yra gyvenimo kokybė, kuri užtarnaujama įvykdžius įsipareigojimus! – sušunka truputį per garsiai. Sugniaužtas delnas spaudžia tribūną. Supranta, kad turi valdyti balsą, jis negali skambėti perdėm nuožmiai. Žmonės laukia vilties, ne nuosprendžio. – Pagaliau atsigręžkime į savo poreikius, į savo instinktus. Žmogiškumą. Į tai, kas natūralu. Vieną kartą ir visiems laikams pripažinkime, kas esame iš tiesų!

Kumštis pakyla, pakybojęs ore sumuša tribūnos kraštą. Lengvas skausmas pamalonina patį.

– *Laisvė prigimčiai*, – šurmulyje išryškėja kimus šūksnis. Moters balsas.

– Noriu patvirtinti, kad šiandien mes pasiekėme susitarimą, – minia ošia. – Ne visi turi ryžto jungtis prie mūsų. Kiti jums kartos, kad mūsų šalis byra, bet tai netiesa. Toji šalis yra vakardiena. Šiandieną mes švenčiame. Šiandieną mes nepriklausomi. Nuo šiandien būsime vienintelė civilizuota visuomenė, kuri gyvens pagal žmogiškąjį pradą atitinkančius dėsnius. Šiandien verčiame naują puslapį. Su visam atsisakome meluoti sau. Atsisakome būti sekami. Atsisakome palūžti kaip rasė. Atsisakome pražūtingo, žmogų luošinančio patogumo. Civilizacija turi būti derinama prie žmogaus prigimties, o ne atvirkščiai.

Minia minta žodžiais, jai leidžiama ošti, kol pati nutyla, įsivyrąja rimtis.

– Šiandien mes tampame Matera. Šiandien į istoriją bus įrašytas mūsų manifestas.

Susikaupimą ir tylą keičia nebetramdomas šurmulyš.

Vyras kumščiu įsiremia į tribūną ir pradeda skaityti manifesto žodžius. Kiekvienas žodis – kaip vinis. Šitie vyrai negalėjo ateiti su tuo, kas jau paseno. Šitokią ugnį galėjo uždegti tik tai, kas nebuvo ištarta, bet jau seniai kirbėjo viduje.

Baigęs manifestą vyras pakelia akis. Pečiai įlinksta, kūno poza tampa nuožmesnė. Dabar visa paversta žodžiais. Minia priėmė kiekvieną jo tartą mintį. Nebebus kitaip nei parašyta tuose lapuose.

– Praeities žmonės jums kalbės bjaurius dalykus. Jie vadins jus amoraliais, matuos pagal pasenusius moralės matus. Bet tiesa jūsų pusėje. Esate čia, nes nesigėdijat savęs. Mes, sofistai, mylim žmogų. Mes esame žmogaus draugai. Bet pripažįstame savo šališkumą. Labiau už viską mylime moteris – motinas, seseris, dukras. Moterys yra visa ko prasmė. Materoje jos klestės.

Tas pažadas į hipodromą atvedė minias.

Bet dažnas sėdintis namuose išjungia ekraną. Tuoį pat prasidės. Nutiks kažkas negera. Visada išliks žmonių, kurie nesutiks, kad tai, kas jiems žadama, yra *laisvė*.

Matera gimsta iš laisvo žmogaus idėjos.

Iš Materos manifesto

1

Po dvidešimties metų

Uniforminė suknelė, megztinukas, apatinių ryšulys, dvi poros batų ir dantų šepetėlis. Visa kita, ką laikiau savo nuosavybe, greičiausiai jau supleškėjo. Man nereikia kitų daiktų, neturiu jokių vertingų pomėgių ir atsiminimų – šitai nustatyti teprireikė pusvalandžio. Dvigubo Opendalio testo.

Nuo momento, kai čia patekau, manyje spengia tylą. Kartais ją pramuša šnabždesiai. Murma, kad mano lieknas liemuo, ganėtinai platūs klubai, lyg ištiesinti, į liną panašūs plaukai. Sulauksiu *sėkmės*. Visos mato, kad esu naujokė. Kažkam užkliūva pavargusi oda. Turėsiu labiau savimi rūpintis. Kartais nė nežinau, kieno lūpomis tai sakoma. Nedrįstu pakelti akių. Jei kas paklaustų kodėl, turbūt atsakyčiau, kad jaučiu ant savo kaktos raudonai pulsuojančią gėdos žymę. Bet tai kvaila.

Argi kalinyš gali gėdytis prieš kitus kalinčius dėl to paties?

Trečią dieną supratau, kad jokios gėdos nėra. Tik kūną nuo gelmių iki paviršiaus stiklinanti baimė. Bijau pamatyti akis – moterų, kurios čia praleido mėnesius, metus, dešimtmečius. Brandžios moterys ir jaunos mergiotės, aukštos, žemos, liesos ir putlios, blondinės,

raudonplaukės, šatenės, blyškios strazdanės ir tamsiaodės. Visos vienodomis uniformomis – alyvų spalvos suknelėmis balta apykakle. Visos įkalintos dėl to paties.

Iš mūsų atėmė viską, paliko tik vieną funkciją.

Tiesą sakant, ir kitoms paliko ne ką daugiau. Visoms Materos moterims priskirta tik po vieną funkciją. Vienos yra gyvybės lopšiai, it vanduo. Antros, palaikančios tvarką, yra nepastebimos, perregistos it oras. O trečios liepsnoja nelyg ugnis. Pirmą kartą įsiziūrėjus į veiksmą aplink save pasirodė, kad šios moterys tikrai ne eina, o plazda ore. Kaip gracingos, su žeme mažai ką bendra turinčios mūzos. Kaip vėjo judinamos liepsnelės. Moterys aplink mane skirtos liepsnoti. Mes skirtos liepsnoti. Negaliu suvokti, kad jos ir aš esame *mes*.

Mus vadina *sirenomis*.

Anapus, Ebinge, viską įsivaizdavome kitaip. Iš nuogirdų lipdėme niaurios vaizdus: moteris, prirakintas grandinėmis, klūpančias tamsoje, rūšiais atsiduodančiose celėse, klyksmą keičiantį verksmą ir verksmą, kuris baigiasi klyksmu. Matera juokiasi iš mūsų įsivaizdavimų. Ji mušasi į krūtinę ir toliau rėkia, kad myli, tiesiog dievina moteris. Visas iki vienos. Po dvidešimties metų vis kartoja tą patį. Ne laiko mūsų kalinėmis.

Mes tik esame tinkamoje vietoje.

Segregionas – tarsi atgijęs atvirukas. Primena sanatoriją: simetriški, monumentalūs, šimtmečius skaičiuojantys rūmai ir priestatai, citrininės spalvos fasadai, nuo pagrindinio įėjimo iki centrinių vartų ištiesę gėlynai ir rausvo smėlio takai. Čion atvežė pačioje pavasario pabaigoje. Lyg į veidą tėsė žydintį orą. Aplink į saulę stiebiasi spalvų margumynas. Iki skausmo kvepia alyvomis, nors jų žydėjimas jau pavargęs. Žemėn krinta laukinių obelių žiedai. Ilgiausios rožių

žiedų eilės dar mezgasi, pražydęs tik vienas kitas retos rūšies pumpuras. Girdėjau, mes irgi – reta rūšis.

Pirmąsias dienas praleidau spoksodama į tas vienišas ankstyvasias rožes. Greta jų jaučiausi kaip netvarkingai įklijuota iškarpa. Niekaip neįstengiu suvokti, kad pro šoną lekia ne tik kažkieno, bet ir mano pačios gyvenimas. Tai vis dar gyvenimas. Vyksmas, kuriame reikia kvėpuoti, judėti, prisitaikyti.

Taip. Svarbiausia prisitaikyti.

Viduje vis megzdavosi ir lyg vėrinys sutrūkdavo bjaurios mintys. Tada saulę pritemdė šešėlis. Prisistatė Irisės vardu. Greičiausiai tai pasirinktas vardas, man taip pat siūlė pasikeisti, jei maniškis pasirodytų pernelyg *nykus*. Mergina spustelėjo ranką. Mačiau tik apskritą ovalą, tvieskiant saulei buvo sunku įžvelgti jos bruožus, bet šypsena pasirodė graži. Paklausė vardo. Uždelsiau atsakyti. Kurį laiką niekas į mane nesikreipė vardu.

Mano vardas Mila. Ir pasirinkau likti Mila.

Irisė išsyk sumojo, kad esu iš Ebingo. Paaiškino paprastai ir nesi-gėdydama, kad nesu tokia jauna, jog būčiau vietinė. *Tik neįsizižeisk, tu labai graži*, – pridūrė.

Tarsi čia būtų kitokių.

Negaliu pasakyti, apie ką kalbėjome tą pirmą sykį. Ji tiesiog tauškė, o mano mintyse sukosi Ebingas. Vien tas pavadinimas kėlė gaudulį. Nenugriautas nė vienas mūro blokas, iššauta ne daugiau kaip dešimt kulų, bet sutryptas ir paniekintas, nors prieš kelias savaites Ebingas vis dar vadintas paskutiniu laisvos valios Šiaurės Vakarų bastionu. Visi, kurie nepriklauso Materai, mėgo vadintis laisvos valios žemėmis.

Nuo čia iki Ebingo – vos keli šimtai kilometrų, tik tokių neįveikiamų, kad nuo minties norisi ryti ašaras. Prigimties centre sakė, kad

turime pamiršti. Užmarštin stumiu visokius mažmožius: žalias E-bingo kalvas, senamiesčio grindinius, arbata kvepiančius knygynus, raudoną kavinuką ant mano virtuvės stalo, bet nežmoniškai sudiegia, kai į tą tamsą bandau įstumti Marką ir Aleksą. Mums liepė pamiršti ir visus artimuosius, esą taip tiesiog lengviau būti tuo, kuo esame.

Jei nuoširdžiai, norėčiau daug ką pamiršti.

Bet yra momentų, kurie niekada neišdils. Prisimenu, kaip atplėšiau voką. Lapas pustuštis, jame neparašyta daugiau nieko reikšminga, bet testo atsakymas vis tiek išspausdintas tokiomis mažytėmis, nusususiomis, pilkšvomis raidėmis. Spausdintuvo rašalas jau aiškiai ėjo į pabaigą. Tarp raidžių dideli tarpai. S i r e n a. Žinojau, ką tai reiškia. Į tas kelias raides tilpo visi mano troškimai ir ateitis. Nuo tada jiems atrodo, kad trokštu vienintelio dalyko. Nieko daugiau. Tik tenkinti vyrus.

Tą pirmą kartą nebuvau kalbi, bet Irisė vis tiek rodė norą su manimi bendrauti. Jei ne ji, tapčiau išpliurusia, be tikslo judančia minčių bala. Kitos sirenos tik šnairuoja, laikosi atstumo, sakytum, moteris iš anapus gali būti kažkuo įtartina ar pavojinga.

Bendravimas galėtų mus artinti, bet dažniau jaučiu, kaip veriasi tik dar didesnė bedugnė. Irisė nesijaučia kaline. Kai Matera užėmė jos gimtąją žemę, merginai buvo vos dvylika. Nickas jos nelietė, ji ir toliau augo savo šeimoje, nes tėvai nesipriešino ir nebuvo tikintieji. Irisė užaugo įsivaizduodama, kad gali tapti sirena, ši mintis ją netgi malonino.

– Man pasisekė, atsigimiau į mamą, – su pasididžiavimu pasakoja. – Sesuo panašesnė į tėvą. Didelė nosis, mažos lūpos. Ir tokia ilgšė.

Sesuo tapo famula.

Galima suprasti, kad famulas laiko esant laipteliu žemiau. Irisei neginčijamai akivaizdu, jog būti parduotai kartą per savaitę yra gero-kai paprastesnis reikalas nei kasdien lankstyti ponų skalbinius. Irisė garsiai ir nekukliai dėkoja likimui. Tiksliau, testui, kuris atskiria žė-ručius bespalviame purve. Tai mes esame tie žėručiai. Famulos – bespalvis purvas. Bet ji niekada nekalba apie patricijas.

Pasigirdus gongui, turime palikti parką. Palinkėjusi Irisei labos nakties, vėl pasineriu į tylą. Po švaros procedūrų keliauju į vietą, va-dinamą dormitoriumu, kol kas tai – mano vienos kambarys. Taip jau nutiko, kad pirmoji mūsų partija buvo visai skysta. Šiuokart į segregoną atgabeno tik kelias mūsiškes. Išskleidė po visą pastatą, matyt, kad susibūrusios į vienį nekauptume bendros tulžies.

Užvėrusi dormitoriumo duris subyru, pranykstu bent trumpai laiko atkarpai. Atrodo, žvelgiu į tuščią kambarį, kuriame nėra nieko, net manęs. Gal fasadas, tas žaismingas geltonas sienų atspalvis, kolo-nos ir baliustrados malonūs akiai, bet viduje tik šaltas marmurinis kaukšėjimas, senos zirziančios langinės ir nuskalbtos užuolaidos. Metaliniai lovų rėmai tik sustiprina nuojautą, kad ši vieta skirta bep-ročiams priimti.

Kambaryje taip vėsu, kad iškart palendu po antklode, riečiuosi į kamuoliuką. Jaučiuosi kieta kaip kriauklė, kurioje jau tik pusiau gy-vas turinys. Sutemus krūpčioju ir nuo tylos, ir nuo menkausio garso. Įsispoksau į sieną, ant kurios metasi grėsmingas, nuo men-kiausio vėjo virpantis medžių šešėlis. Tarsi galėtų įvykti dar kas nors blogiau.

Sušilusi ištiesiu kojas. Priešais mano lovą kabo paveikslas, alieji-niais dažais ištapytas pajūris. Baltai purslojantys bangų kontūrai ma-tyti net tamsią naktį. Turiu nuryti kaip dar vieną patyčią. Tik pri-mena, kad mes niekada iš čia neištrūksime.

Geriau pagalvojus, čia mane atvilkę ir yra bepročiai. Ne todėl, kad mus uždarė. O dėl to, kad tuo tiki. Jie tiki, kad kalindami mus išlaisvina.

Materoje kiekvienas žmogus turi teisę išlaisvinti savo prigimtį.

Iš Materos manifesto

2

Mano istorija jau parašyta. Telieka ją patirti. Mintis pasėta per pirmąją paskaitą didžiojoje universiteto auditorijoje. Patalpa bruzdėjo. Troškus pernelyg karštos rugsėjo pradžios oras sausino plaučius. *Mokslas gali būti pavojingas, kartais jis kėsina iš mūsų žmogiškumą, paversti mus mechaniskomis, sau nepriklausančiomis būtybėmis.* Tai buvo sodri, žemabalsė profesoriaus Rolano kalba. Menu nuo prakaito spindinčią kaktą ir geraširdį žvilgsnį. Jis aiškino apie determinizmą (kažkodėl kursą nusprendė pradėti būtent nuo to), tamsiąją mokslo, su kuriuo susidursime, pusę. Žodžiai įsispaudė kaip karštame vaške palikta žymė. Kartais juose net rasdavau paguodą.

Bet tą naktį, kai buto duris praplėšė kareiviški batai, jaučiausi taip, tarsi mano istorija būtų sudraskyta.

Pasirinkite geometrinę figūrą. Trys variantai – rombas, trikampis ir stačiakampis. Asociacinė psichologija. Kvailas, pustušis lapas spoksojo į mane. Smilkiniais bėgiojo skruzdės. Pirštams knietėjo sulaužyti pieštuką, nutėkšti tą kvailą klausimyną, draskyti rombus, trikampius ir kitus variantus, vienu judesiu sumalti visus klausimus. Bet kitoms tai baigėsi vilkimu už pažastų ir baisiais, tik vaizduotės pavejamais dalykais, kurie vyksta už vienutės durų.

Dažnai apie tai galvoju. Kažkodėl būtent klausimas su figūromis grįžta dažniausiai. Tokios beprasmės ir tuščiavidurės, kaip ir viskas, kas liko iš ateities. Tikriausiai prie šio klausimo užsibuvau per ilgai. Jis toliau neduos ramybės, ištisas naktis vartys mano kūną nuo šono ant šono. Pasirinkimo mirażas. Reikėjo tiesiog braukyti, kas papuola.

Aš rinkausi. Todėl jaučiausi nugalėta.

Užpildžius lapą po vieną nuveda į patalpą, ne didesnę nei mano buto vonios kambarys. Prie sienos stovi nepatogi metalinė kėdė. Priešais akis įsižiebia monitorius. Smilkiniai aplimpa jutikliais, vienas įžnybia į piršto galiuką, tada taip greitai maino nuotraukas, kad vos spėji fiksuoti. Aparatas dokumentuoja kūno reakcijas, girdėti silpnas, leisgyvis caksėjimas, o protui atrodo, kad kūnas net svyla iš įtampos. Po kelių minučių jie dedasi galutinai žiną, ko trokšti. Į patalpą įvedama kita.

Mudvi su Irise – gryniausios priešingybės, bet testas sako, kad mūsų troškimai sutampa. Mes esame tos pačios *prigimties*. Bet ji, kitaip nei aš, plepi, smarki, kartais perdėm entuziastinga. Joje dera išsidraikę, iš pažiūros retai šukuojami plaukai ir šiek tiek vaikiškas manieringumas.

Niekada nekalbame apie Materą. Savo neapykantą slepiu po storu ledu. Irisė retai klausinėja ir apie anapus. Todėl kiekvienas išspūdęs klausimas primena netikėtą nėrimą į ledinį vandenį. Šįkart ilgai stumdo liežuvį burnoje, aiškiai nori kažko paklausti.

– Kuo buvai anapus? – pagaliau išdrįsta. Suskuba paaiškinti, kad sutiko čia visokių. Mokytojų, teisininkų, dailininkų. Madera nuolat atveža moterų iš naujai prijungtų žemių. Šneka lengvabūdiška, lyg kalbėtume apie mėgstamiausius ledus.

Atsakymas nenoriai veria burną. Nesudėtingas, tik pernelyg svetimas tam, kuo mane laiko šiandien.

– Lektore, – užverčiu galvą. Pakaušis įsiremia į suolo kampą, kai įtempiu gerklę, lengviau tramdyti gaudulį.

– Šit kaip... – nutęsia. Neatrodo susidomėjusi, bet tuo tik paprasčiau. Dar ilgai nenorėsiu kalbėti apie praeitį.

Pakabinusi žvilgsnį aukštyrų klydinėju tarp lėtai plaukiančių debesų.

– Velniop, sakyk tiesiai, ką tai reiškia, – po minutėlės nusijuokia Irisė. – Pirmąkart girdžiu tą žodį, sakai, liktorė?

Liūdnas šypsniš atpalaiduoja lūpas.

– Lektorė. Dėščiau studentams.

– Niekio sau, – prasižioja iš nuostabos. – Tik pamanyk. Tai kokį mokslą dėstei?

Nespėjus atsakyti jai pasirodo tinkamas metas įterpti pasakojimą apie aukcione sutiktą kadetų akademijos mokytoją. *Sutiktas aukcione* reiškia, kad tas vyras ją dulkino.

– Tai ką dėstei? – prisiminusi vėl klausia.

– Apie dangų, – atsakau visai paikai ir saldžiai. Surimtėjusi patikslinu: – Astrofiziką.

– Tai kaip astrologija, tik kažkaip kitaip?

– Galima sakyti.

Irisės atmintyje išnyra dar vienas vyriškis – tasai domėjosi žvaigždynais ir aiškino, kad ji, gimusi po Mergelės ženkle, sutverta susukti vyrams protą. Dar vienas, kuris naudojosi jos kūnu.

Vien dėl Irisės ir jos nepavargstančio liežuvio sugebu trumpam pamiršti save ir savo istoriją. Retsykiais jos pasakojimai užima visą smegenų plotą. Man tik palengvėja, kai minčiai apie save nelieta ertmės. Žvelgiant į tą plačią šypseną vis prireikia laiko susivokti. Irisei vos dvidešimt ketveri, o ja spėjo pasinaudoti šimtai vyrų.

Po pusryčių reikia prisistatyti į rūmų fojė. Pilna naujokių. Daugiau-
sia vietinės, pavasarinė šviežiai ištestuotų aštuoniolikmečių laida. Jos
primena Ebingo universiteto pirmakurses, kurios droviai labinasi,
dairosi ir pašnibždomis klausinėja, iš kur atvyko.

Bet mane domina tos kitos. Nebylios. Skersakiuoju į besirikiuo-
jančias prie pagrindinio įėjimo. Visoms nedelsiant pristatytos alyvi-
nės uniformos. Bet jų kitoniškumas rėžia akį – akmeniniai veidai, į
pėdas ir grindis nudurti žvilgsniai, dantimis grandomos lūpos, nuo
įtampos sustirę pirštai. Galiu nežiūrėti, pati nudurti akis, bet niekur
nedingsiu nuo tylos, net užsikimšus ausis ji pasiektų ir smelktųsi lig
pat vidurių. Aš irgi tos tylos dalis. Nekalbam ir nesisveikinam.
Nereikia klausinėti, iš kur esam. Išrašyta žvilgsniuose. Mes visos – iš
Ebingo.

Gali būti, kad prasilenkėme siauroje senamiesčio gatvėje, mė-
gome gerti kavą toje pačioje kavinėje, trynėme tą patį universiteto
suolą, susitikinėjome su tuo pačiu vyru. Bet jų veidai man nieko ne-
sako. Labiausiai stirau nuo baimės minioje išvysti Aleksą. Nusuku
akis. Kada nors kažkuri žengs pirmą žingsnį, pro suskilusią tylos
sieną paplūs istorijos. Bet dar anksti, nedrąsu nė pasisveikinti.

Viskam vadovauja matronos. Sekame iš paskos. Atvykau anks-
čiau už daugelį, todėl asmeninės ekskursijos niekas nerengė. Užtat
dabar velkuosi uodegoje, kur pasiekia tik silpni pasakojimo atgarsiai.
Slepiuosi lyg baikštus vaikas, kuris bijo būti surytas. Viskas – kori-
doriai, kabinetai, sporto ir šokių salės, auditorijos, valgykla, prausyk-
los ir tualetai, daktaro kabinetas, biblioteka – ris mane. Keturių
aukštų burna diena iš dienos kramtys po gabaliuką. Ir išspjaus tik
tada, kai liksiu ne vertesnė už graužtuką.

Labiau už mūrą ir patalpas mane domina matronos. Anksčiau
nedrįsau jų įdėmiai apžiūrėti. Toji, vadovaujanti, išnyra nugarų

proskynoje – kuodas ant pakaušio, rudas, nemaloniai šiugždantis kostiumėlis, virš lūpos išsišovęs apgamas, ryškūs lenkti antakiai ir nervinga eiseną. Mane domina jų praeitis. Jos yra viską išgyvenusios moterys, buvusios sirenos. Visoms būdingas tasai vienijantis gaivalas. Jis netgi turi pavadinimą. Orgonas. Bet kodėl šitos moterys vadinamos matronomis? Esu tikra, kad kadai šiuo žodžiu apibūdindavo garbingas ir ištekėjusias moteris.

Visa čia nederą, lyg Matera būtų suplakta girtų, nieko dorai nenučiuokiančių galvų, vadinusių save sofistais. Tais juokingais pavadinimais tik dangstė absurdą.

Per ekskursiją įsitikinu, kad segregacija nėra nė vieno lankymo kambario. Bent dėl šito Ebingeris buvome visiškai teisūs. Sako, nėra *poreikio* bendrauti su namiškiais. Nebent patricijoms paliekama tokia teisė, dėl šito dar nesu tikra. Palikuonių neturinčioms sirenoms ir famuloms šeiminiai saitai ir sentimentai – beverčiai, nukertami kaip kirviu. Sirenos išgabenamos į kuo tolesnius segregacinius, kad būtų pamirštos. Gyvenime nebesulauksi nė skambučio. Susirašinėjimas su namiškiais leidžiamas tik pirmaisiais metais. Kelis laiškus kažkada gavo ir Irisė. *Jie gyvena savo gyvenimus*, – tariamai abejingai kalbėjo ji.

Užtat mane sučiupę kareiviai leido pasilikti nuotrauką, bet liepė laikyti kuo apdairiau. Ilgai laikiau ją bate, kol liko visai sutrinta, – balta popieriaus raukšlė kerta tiesiai per veidus.

Po ekskursijos visoms ką tik atvykusioms liepta susirasti priskirtus kambarius. Tuščias ir slogus dormitoriumas suskamba balsais. Ant kiekvienos lovos po lapelį su vardu, kad neprasisdėtų peštynės dėl geriausių vietų. Dorai nesuvokia, kad šiose lovose miegos išties dešimtmečius. Atrodo, į mano kambarį atsiuntė vien jaunyles.

Vietinės ne tokios bedalės kaip mes. Pradeda kraustyti savo menkus krepšelius – į spinteles prie lovų nugula nuosavos šukutės,

plaukų segtukai, mamų siuvinėtos servetėlės ir staliniai laikrodukai. Drovus priešpietinis šnabždesys pamažu virsta klegesiu. Klausimai nespėja surasti atsakymų. Kai kurios atkako iš tolimiausių Materos kampų. Net tartis skiriasi. Linksmi nusiteikusios mergiotės šaiposi iš ausims svetimo tarimo, pamėgdžioja viena kitą. Tik primena, kokia didelė, išsiplėtusi nelyginant vėžys ši šalis.

Šurmulyje sėdžiu niauri kaip dėmė. Įsivaizduoju esanti nematoma, kol viena prisistato ir ištisia ranką. Jos vardas Bobi. Kitos sužiūra mano pusėn, paeiliui sudiktuoja savo vardus. Bet jų vienu sykiu tiek daug, kad neįstengiu įsiminti. Jos žino, kad aš esu kitokia. Atgabenta jėga. Į mane žvelgia, sakytum, su užuojauta. Turbūt taip ir liksiu šio kambario dėmė.

– Maniau, bus didesni kambariai, – nusivylusi sububena viena.

– Tikrai, toks pastatas. O miegosime po aštuonias.

– Užtat koks parkas, – nustraksėjusi prie lango džiūgauja garbanė, toji Bobi. Bet, jos liūdesiui, iš dormitoriumo parko nematyti, tik juosianti mūrinė siena.

– Tai gal varom į parką, ką?

– Pirma į valgyklą, pilvas jau gurgia.

Užverda ginčas, kada pradeda tiekti pietus. Pasirodo, ne visos tinkamai nugirdo.

Užtat veiduose nė pėdsako nuoskaudos. Kalime tikslingai, kad netrikdytume rimties. Moterys yra stichija, tobulas chaosas, o sirenos – didžiausias iš jų. Kiekviena sirena turi žinoti, kad nesaugoma mūrinių sienų tik trikdytų rimtį. Jos tikriausiai įsivaizduoja esančios mistinės mergaitės, kaip raganos, tik klusnios, be vargo muštruojamos. Įkalintos nepridarys žalos, nepuls ardyti šeimų, nepadarys vyrų priklausomų nuo savo geismo ir grožio, nesmukdys jų ekonominio potencialo, neprivers palikti žmonių.

Nors niekas nevartoja tokio eretiško žodžio *kalėjimas*. Tikrasis

kalėjimas buvo anapus Materos, kur gėdijomės pačios savęs. Segregionas palyginti niekas prieš šimtametes moterų pastangas būti kažkuo kitu nei jos yra. Šie *rūmai* skirti mūsų klestėjimui. Čia turime žydėti. Čia mumis rūpinsis ir tausos. Čia niekada nereikės dirbti ar sukti galvos dėl rūpesčių.

Žodžiai šioje šalyje atrodo beverčiai. Geriau pagalvojus, būtent žodžiai padeda tolti nuo tiesos.

Tada tarpduryje išdygsta ta, kuri užims paskutinę lovą – suskaliaustais pečiais, šaltu bedaliu žvilgsniu, nervingais sustirusiais pirštais ir nė vieno nuosavo daiktelio juose. Tik apatinių ryšulys, megztinukas, dvi poros batų ir dantų šepetėlis – tiek, kiek priklausė ir man. Mergina iš Ebingo.

Kitą dieną mums atveriamos auditorijos durys. Įėjimas nuolankus, nuleidus galvą ir prispaudus rankas. Ant stalų tušti popieriaus lapai ir pieštukai. Jais reikėtų rašyti, žymėtis ir kalti sau į sąmonę visus tuos dalykus. Tiesiog šlovinti beprotystę.

Pirmiausia kiekvienu lėtai skaitomu manifesto žodžiu išlesioja smegenis. Tada sušeria daugysk girdėtą istoriją. Man nereikia klausytis, pati kuo puikiausiai prisimenu. Prigimties revoliucija pažėrė viską į šipulius. Praėjus keliems mėnesiams šalis toliau trupėjo, atsisakydė dar kelios žemės. Niekas nepasitikėjo centrine valdžia, nes per lengvai leido įsigalėti fanatikams. Garsėjo kalbos, kad ir tenai knibžda prijuočiančių sofistams. O tada skilo it milžiniškas ledkalnis. Vis daugiau žemių pasiskelbė nepriklausomos. Nuvilnijo naujumo banga. Snigo naujais pavadinimais, herbais, šūkais. Žemės gręžėsi viena nuo kitos. Kai kurios dėl teritorinių vaidų net nutraukė ryšius. Subyrėję į smulkias saleles silpnėjo visi, išskyrus Materą. Radikalumas tikriausiai suteikia peno būti nuožmiam. Nepasitikėjimas

plito nelyginant virusas. Tuomet ir Ebingas sustabarėjo, kiekviena naujovė, negirdėta idėja imta vertinti lyg radikalios vizijos daigas. Matera tapo stipresnė už kitus. Įtikėjusi savo pranašumu pradėjo ekspansiją, pamažu lipdyti tai, kas buvo suskilę, tik jau savo vardu.

Skaidrės grąžina į metus prieš revoliuciją. Iš ekrano į mus žvelgia Eduardas Opendalis. Laukiu, kada lieps kolektyviai jam dėkoti, gal net nusilenkti, bet matrona tik išdėsto sausus, turbūt daugumai jau žinomus faktus. Ilgamečiai Opendalio neuroninių struktūrų tyrinėjimai išgrynino idėją apie tris vyraujančius psichinius moterų profilius. Sirenos, famulos, patricijos. Kiekviena, *atradusi* savo prigimtį, savaip padeda visuomenei klestėti.

Sirenos turi susitelkti tik į savo seksualumą. Daugiau jokių funkcijų. Gavusi sirenos žymę daugiau niekuo negali būti naudinga. Sako, kad praeityje žmonės žemino tokias kaip mes, mūsų troškimams paniekinėti buvo sugalvota daug bjaurių epitetų. Vadino kekšėmis ir paleistuvėmis. Engė, niekino, netgi degino. Bet čia mus kone garbina. Pagaliau bus gerbiama mūsų geisminga, tik sunkiai tramdoma prigimtis. Kitaip nei bet kuriame pasaulyje ar istorijos taške, čia pagaliau padėsime kurti ir stiprinti, o ne ardysime.

Gatvėje nesutiksi nė vienos sirenos. Materos vyrai neturi jokių galimybių susidėti su savo meilužėmis, todėl moterys ir šeimose augantys vaikai jaučiasi saugūs. Niekas nesiskiria.

– Ar tiesa, kad kitose šalyse vyrai nebaudžiami muša savo moteris? – klausia matronos. Nematau jos veido, bet įsivaizduoju patvirtinimo ieškančias akis.

Matrona rūgščiai nusišypso.

– Visko būna.

Jaunylės uoliai pildo vieną lapą po kito. Jas vadina išlaisvintąja karta – tai merginos, gimusios Materoje, suprask, nebevaržomos klaidingų žmogiškų įsitikinimų. Jos uoliai konspektuoja, nors, esu

tikra, viską jau girdėjo šimtus kartų. Mes stiprinsime šeimas, nes instinktus patenkinantys vyrai yra geresni. Kūniška monogamija tiesiog *nenatūrali*. Matera didžiuojasi pirmąkart istorijoje sugebėjusi visiškai suderinti vyrų instinktus ir šeimos poreikius.

Per visą dėstymo valandą neužsirašau nė žodžio. Matera visuomet buvo įdomi tema. Ebinge ir taip žinojom, kas tas Opendalis ir ką sugalvojo. Vienu metu buvo madinga ieškoti racionalaus paaiškinimo ir teisinti tai, ką šiaip jau aiškiai smerkėm. Dar daugiau progų plakti liežuviais būdavo, kai pasirodydavo vienas kitas interviu su pabėgėliu. Jų per sieną prasprūsdavo visai nemažai, bet priešais kameras atsistodavo tik vienas kitas. O mums – pramoga. Pasakojimai, tinkantys prie spragėsių. Matera rijo provincijas, materialiai ir dvasiškai nusigyvenusias žemes. Į kai kurias įsigrauzdavo iš vidaus, suvirškindavo ir atrydavo jau kaip savo dalį. *Nešti žinių apie žmogaus prigimtį* – vienas iš šūkių. Stingo kraujas, bet bijoti buvo gėdinga. Iki pat tos lemtingos gegužės nakties Matera buvo savaip tolima, net jei ir čia pat, už sienos. Tarp pabėgėlių pasitaikydavo ir vyrų, ne visiems čia saldu, daugelis aiškino, kad slėgė draudimas turėti šeimą, mažaturčiai negali turėti net poros.

Liūdna žinia – tarp pabėgusių niekada nebūdavo sirenų. Jos niekur nepabėga.

Dėmesys kliuvinėja už mūsiškių. Pieštukai, kaip ir manasis, riogso nejudinami, nusmeigti apatiškų žvilgsnių. Akys – lyg netrukus skilsiantis stiklas. Veidai darosi artimi, gal net pažįstami. Smege-nys audžia nebūtus vaizdinius. Klijuoju veidus prie atminties kadru iš Ebingo. Galbūt tikrai mėgome gerti kavą toje pačioje kavinėje?

– Ei tu, trečioje eilėje! – beda pirštu į mane. – Prašom, žiūrėti į skaidres.

Kurį laiką man pavyksta. Pakabinu akis tiksliai taip, jog atrodyčiau įdėmi klausytoja. Bet galvoje verda tirštos it uogienė mintys.

Kiek mūsų yra? Du, penki, dešimt procentų? Irisė irgi nenutuokia. Ebingo žiniasklaida pateikdavo skirtingus skaičius. Viskas tik spėliotinė. Kadaiše skaičiau, kad geismingos prigimties moterys galėtų sudaryti apie penkis procentus visos populiacijos. Šiame segreguotame mūsų tik keli šimtai, tačiau tokių jų esama kiekviename mieste, didesniuose – po kelis. Taigi visai nemenka dulkinti skirta armija, nors ir rečiausia rūšis.

Matematika turbūt paprasta: sirenų turi būti tiek, kad net menkiausios ekonominės padėties Materos pilietis pasitenkintų bent kartą per metus, o turtingiausi – nors ir kiekvieną savaitę. Instinktų tenkinimas šioje šalyje paverstas didžiausia privilegija.

Famulų, ko gero, daugiausia. Jų smegenys neva veikia kitaip, labiausiai linkusios į tvarką. Gyvenimas nykus ir sustyguotas. Skaidrėse rašoma: *darbščios, klusnios, ramios*. Patyliukais kalbama kiek kitaip – ne tokios dailios, ne tokios gašlios, prastos sveikatos, netinkamos reprodukcijai. Žodžiu, liūdna vertingiausių savybių stoka. Didžiausią pabėgėlių iš Materos dalį sudarydavo būtent tarnaujančios prigimties moterys. Turbūt menkesnė vertė neįkalina taip stipriai. Niekas per daug nesaugo savo namų tvarkytojos.

Mums primygtinai bandoma įteigti, kad visos moterys yra vienos: svarbios ir garbingos. Tačiau nesunku suprasti, kas yra laipteliu aukščiau už visas kitas. Patricijos. Motinos ir žmonos. *Vyraujančios savybės* – *aukšta moralė, rūpestingumas, lojalumas, savitvarda, žemas libido (artimas frigidiškumui)*. Jos turi vyrus ir namus. Ten, iš kur mane išplėšė, bent jau namų nori kiekviena.

Daugelis spoksančių į skaidres slapčia troško tapti patricijomis. Esu beveik tikra. Tačiau pavydas kitoms moterų klasėms yra nepriimtina būseną. Vien šiandien kelis sykį pakartojo: *pavydėti yra beprasmiška*. Tai, ką turi patricijos, nesuteiktų mums jokios laimės. Tik

iliuzija, naikinanti mus iš vidaus. Teisybės dėlei, viskas, ką turime žinoti apie kitas moterų klases, – tai gyvenimai, kurie visiškai netenkintų mūsų, tačiau tenkina jas.

Famulų yra ir segregione. Iš jų rankų priimu lėkštes su pusryčiais ir pietumis, stebiu šluojančias ir blizginančias langus, bet bendrauti negalime. To atvirai nepasakė, tačiau jaučiu tarp mūsų kybantį draudimą.

Matrona aiškina, kad testavimas nėra amžinas. Opendalio testas reikalingas tol, kol slenkant kartoms galutinai išsivaduosime iš stereotipų. Tik jie neleidžia suvokti, ko nori prigimtis. Nesikeis tik garas. Sirenos liks kalinės, kad ir kiek kartų pragyvens, kad ir kiek vandens nutekės. Mus visada laikys pavojingomis.

– Ką gi, mielosios, šiandien tiek. Susitiksimė rytoj, tuo pačiu metu. Vėlavimas netoleruotinas, – išdidžiu mostu leidžia pakilti nuo kėdžių.

Žygiuodama iš paskaitos primerkiu akis, atrodo, kad pusė manęs panyra į sapną. Tai tik liūdnas prisiminimas. Žali kalvoti laukai. Mano senieji namai. Laisvė basose kojose, kurios skuta per šlapią žolę. Laukinių, ant smilgos suvertų žemuogių kvapas. Įdomu, kad dabar liūdžiu niekada neberinkianti laukinių žemuogių, nors Ebinge seniai buvau iškėlusį koją iš miesto.

Genama prisiminimų patraukiu į tolimiausią sodo kampą. Įtempiu klausą, kad susidurčiau su anapusine realybe. Sykiais viskas už segregiono sienos regisi kaip skysta energijos košė, kurią sustyguoja tik mano žvilgsnis. Profesorius Rolanas pasakojo, kad žmogus negali būti tikras dėl nieko, net dėl to, ar jam nestebint egzistuoja realybė, bent kažkas už jo proto ribų.

Akimirkomis pradedu abejoti viskuo, tarsi už segregiono nebebūtų nieko – nei Materos, nei mano vaikystės vietų, nei Ebingo. Ta-

čiau dabar kuo puikusiai girdžiu toli lekiančius automobilius. Skubėjimą. Ten, tulumoje, tebeverda tikras, su manimi visai nesusijęs gyvenimas. Mums tupint už šių mūrų, kitos moterys vaikšto parkais, keliauja apsipirkti ir lankosi teatruose. Vyrų skuba į darbus, vaikai – į mokyklas. Turbūt net famulos gauna laisvų dienų, kai iš čia išeina. Tik mes neapsieinam be mūrinių pančių.

Moters prigimtis nėra nei paveldima, nei suformuota aplinkos.

Tai – gamtos dėsnis.

Iš Materos manifesto

3

– Vyrų pasiaukojimo dėl moterų gerovės, – prieš klausančiųjų eiles šventikiškai atsilapoja matronos rankos.

Šiandien kalbėsime apie vyrus. Esu beveik tikra, kad kalbėsime ir rytoj, ir poryt, nes sirenai pažinti vyro prigimtį ir troškimus net svarbiau nei savuosius.

Nėra testo, skirstančio vyrus. Tiesiog visų vyrų instinktai yra vienodi. Viską už testą padaro paprasčiausia konkurencija, kaip ir surėdyta gamtoje. Visi nori daugintis, tik ankstesnė visuomenės netvarka prislopino instinktus. Dabar leidimus šeimai gauna mažuma.

Turtingi ir daug vaikų galintys užauginti vyrai vadinami visateisiais. Tad jei vienas šalia kito pastatytume snarglius į rankovę besišluostantį parko sodininką Mertį ir kokį nors visateisį, vis tiek turėtume pripažinti, kad jie priklauso tai pačiai rūšiai. Juos skiria tik natūralios atrankos padariniai. Tokie kaip Mertis tik nedažni aukcionų lankytojai.

Kad ir ką pasakotų matrona, iš Irisės jau prisiklausiau užtekčiai. Geriausiai atsiliepia apie vidurinėsios klasės atstovus. Prasčiokai, kaip ji vadina, smirdi prakaitu ir, išgalėdami tik vieną apsilankymą kas pusmetį, tratina iki sąmonės netekimo. Visateisiai – dažnai

keistų fetišų turintys pasipūtėliai. *Nors kartais su jais įdomu kalbėtis*, – pridūrė ji. Jiems priklauso visa naktis. Pasirodo, nemaža dalis užsimano dar ir plepėti.

Turėjome kalbėti apie vyrus, bet matrona vėl grįžta prie apgailėtinos moterų padėties. Faktai ir skaičiai skrodžia smegenis. Turime dar kartą įsisąmoninti, kaip blogai nesiklausyti savo prigimties. Iki Materos moteris buvo apėmusi tikrų tikriausia depresijos ir kitų psichinių sutrikimų epidemija. Keturiasdešimt penki procentai moterų buvo priklausomos nuo antidepresantų. Teisybės dėlei, nemanau, kad meluoja. Daugybė mano pažįstamų Ebingeri iš tiesų vartojo tuos vaistus.

Po kruopele tiesos galima paslėpti krūvą melo.

Aiškina, kad po seksualinės revoliucijos, feminizmo bangų viskas tik blogėjo. Moterys stengėsi savyje sutalpinti viską, ko reikalavo visuomenė: būti mamomis, žmonomis, pareigingomis karjeristėmis, namų šeimininkėmis, puikiomis meilužėmis. Tačiau nė viena negali aprėpti visko. Reikia išmanyti savo tikruosius troškimus. Antraip – antidepresantai, lėtinis nerimas, psichoterapija.

Mūsų prigimties moterys irgi nebuvo laimingos, kalindavo save šeimoje. Jos nesutvertos lojalumui. Bet normos, normos, normos. Visos bėdos dėl jų. Tik dabar reikia šokti į kitas normas, tarytum pasikeisti batus. Akyse kyla naujos diagramos. Trys iš keturių vedybų baigdavosi skyrybomis. Kentėjo vaikai. Šešiasdešimt septyniems procentams vaikų buvo reikalingos psichologo paslaugos. Pusė jų, nesulaukę nė penkiolikos, spėjo išbandyti psichotropines medžiagas. *Tęsti?* – matrona sustoja, tvirtai sučiaupia lūpas. Palaukia, kol faktų srovė suplūs mums į smegenis.

Daugeliui tų problemų spręsti užteko vienintelio dalyko – vieną kartą ir visiems laikams atskirti neprotingą aistrą ir įsipareigojimą. Sirenas ir vedyboms tinkamas moteris.

Vėl skritulinė diagrama. Materoje neegzistuoja skurdas. Jokios paslapties nėra, tiesiog nesidaugina tie, kurie neišgali. Grįžimas prie evoliucijos dėsnių sureguliuo populiaciją. Be to, sustiprinus būtinybę konkuruoti dėl palikuonių, vyrai vėl išlaisvina savo potencialą, nebėra tokie veltėdžiai.

Užtat visas moteris atleido nuo bet kokio darbo. Pasirodo, netgi kasdienio famulų triūso niekas apskritai nelaiko darbu, jos tik siekia tvarkos, toks prigimtinis polinkis.

Melsvai pilki stulpeliai – kritęs kvaishalų vartojimas. Klausantis vidinių poreikių nėra noro perdėti svaigintis.

– Visos sutiksime, kad tai nuostabūs laimėjimai, ar ne? – klausia matrona. Atrodo, net mano galva sugeba linkčioti.

Matera gyvuoja jau du dešimtmečius. Pasirodžiusi ant mūsų slenksčio, ji žvelgė į Ebingą kaip į gydymo reikalaujantį pūlinį. Ir mus kamavo tos problemos, apie kurias dėstoma skaidrėse. *Užtat E-binge šitiek blogai šnekama apie Materą*, – aiškina matrona. Pavydėjome ir gyvenome pagiežingai, nes patiems sekėsi prastai.

Nusigręžti nuo savo prigimtės – tarsi nusikirsti kojas. Po šios pastabos ištisą paskaitos laiką įsivaizduojų krūvą bekojų žmonių.

Tose skritulinėse diagramose ir grafikuose – vien moterų bėdos, viskas, kas susiję su vyrais, sušluota po kilimu. Moterų krio, nes jų gyvenimas neatitiko psichinio profilio, bet buvo ir vyrų istorija. Matrona dabar jau neprimins, kad anuomet pažanga rijo vieną profesiją po kitos. Galbūt būtų verta pakelti ranką ir paklausti, gal kartais tas moterų išlaisvinimas nuo darbo susijęs su tuo, kaip klaidingai stigo darbų?

Žinoma, darbus gelbėjo ir kitaip, apie šitai kalba garsiai ir išdidžiai. Visas technologijas, kurios suvaržė žmogaus galimybes rasti darbo, Matera vadina atžangiomis. Materoje nėra bedarbių. Dirba

visi, nes sėdėjimas be darbo nesuderinamas susveiko vyro prigimtimi. Materoje netgi mažiausias pajamas gaunantis pilietis gali oriai gyventi.

Auditoriją palieku apsunkusiomis, it metalinėmis kojomis, sakytum, visos tos paskaitoje skelbtos tiesos susirakintų į grandinę aplink čiurną. Žodis *paskaita* nedera su tuo, kas vyksta toje auditorijoje. Gerą gabalą dienos mažiau, kuo galėčiau jį pakeisti. Iš dalies tiesiog norėjau pasilinksminti ir mintyse prikabinti kokį šmaikštų pavadinimą. Bet niekas neatrodė nei juokinga, nei kandu. *Smegenų lesiojimas* – sukosi galvosi.

Galų gale gan juokinga tai vadinti tiesiog paskaita.

Užtat po paskaitų protas iškart apstoja dirbęs. Smegenyse sodrinasi pilka sienų spalva. Lyg pilkėčiau iš vidaus. Sirenoms negalima imtis jokios joms nepatinkančios veiklos. Vyrai nesugeba gyventi be darbo, o moterims, ypač sirenoms, bet kokia priverstinė veikla kelia beprasmiską prigimtį slopinantį nuovargį. Man atrodo, kad būtent į mane žiūrėdama matrona aiškino, jog prireiks kiek laiko, kol mūsų, atvykusių iš Ebingo, smegenys atsikratys ilgamečio profesinio jungo.

Mums patiks tiesiog *būti*.

Pamažu išmoksime mėgautis pro šalį be tikslo slenkančiu laiku.

Kartais vienumoje užsimerkiu, pirštai nejučia įsitempia, braukiu per įsivaizduojamą stygą, galvoje kurpiu melodiją, vos girdimai niūniuuju. Prisimenu savo violončelę. Arba įsivaizduoju, kad glaudžiuosi prie teleskopo akutės ar sėdžiu pagrindinėje universiteto skaitykloje. Glemžiantis vaizduotei valingai atplėšiu akis. Šiapus fantazavimas laikomas niekingu užsiėmimu. *Savo pačių labui, turėtumėte pamiršti viską, kas buvo iki jums tampant sirena*. Sako, kaip visuomenė pernelyg ilgai klaidžiojome savo vaizduotėse. Vis bėgome nuo tikrovės.

Tik kartą per metus lyg per klaidą paliko galimybę pasinerti į *fantaziją*, kaip vadina Irisė. Merginoms tai – lyg Kalėdos, vienintelė diena, kai realybė penkiolikai minučių tampa tolima, o tu spoksai į kažką, ką seniai palaidojai. Sako, siužetų būna visokių – balto smėlio paplūdimiai, aukštikalnės, netgi blizgiai išdabintos miesto šventės su šurmuliuojančia minia.

Irisė vis klausinėja, ką pasirinksiu fantazijai, bet aš vis dar negaliu susitaikyti su tuo, kad jūrą regėsiu tik per virtualius akinius.

Mergina iš Ebingo – Helė. Žinau tik todėl, kad pasirodymo dieną ant lovos gulėjo lapelis su vardu, kurį nusviedė ant žemės. Ji vienintelė šiame dormitoriume dar nepratarė nė žodžio. Niekas neištiesė jai rankos. Kartais mūsų žvilgsniai susitinka. Tą akimirką bandau gauti kažkokį nebylų leidimą, menkiausią draugiškumo gestą. Nieko. Ji kitokia nei daugelis – smulki ir berniokiško stoto, trumpais, pašiauštais plaukais. Užtat veido bruožai dailūs ir simetriški. Akys didelės ir apvalios, panašios į stirnos. Dienas pradedu mintimi, jog turėčiau pasakyti jai bent žodį. Galbūt vertėtų apsimesti, kad nežinau jos vardo. Paklausčiau, kuo vardu. Bet atėjusi naktis primena, jog taip ir nepravėriau burnos.

Tyla mano viduje – lyg tamsus ežeras. Tik Irisė per prievartą mane iš jos ištraukia, o dormitoriume vėl paskęstu. Kartais nebegirdžiu nieko, nors šneka čia pat, susėdusios ant gretimos lovos. Atmintin surinkau jau visų šešių mergiočių vardus – Andželika, Bobi, Maja, Lima, Tonė ir Lota. Bet vis painiojuosi.

Šviesas gesiname dešimtą. Nors viena jaunųjų, strazdanė, aiškina, jog taip anksti suminga tik *senos bobos*.

– Juk ten lauks bemiegės naktys, reikia pratintis, – bumba ji.

Bet niekas nekreipia dėmesio. Ne mūsų sugalvota, tai segregiono

tvarka.

Nakties ramybė klastinga. Tada įsitikinu, kad kalbos apie išlaisvintąją kartą kiek perdėtos. Tyliai šniurkščioja nosys. Nemiga girgždina lovų spyruokles. Gal tai – tik įprastas namų ilgesys, visai kaip tas, kai pati išvykau studijuoti toli nuo šeimos, nieko daugiau. Spausdama ausį prie pagalvės slopinu garsą. Tik kartais noriu klausyti atviromis ausimis, pajusti jų nerimą ir žmogiškumą. Nesijausti vieniša. Juk negali būti, kad jos su viskuo susitaikė. Galėtų apie tai pasikalbėti. Tačiau nekalba.

Naktis sklidina bežodės tuštumos. Niekas, kas svarbu, nepaversta žodžiu.

Bjauriausia pabusti paryčiais, likus valandai arba dviem iki rytmetinio gongo. Jausti ant savo kūno prakaitą, limpančius naktinius ir nieko neprisiminti. Jau seniai neprisimenu savo sapnų. Nurimus kvėpavimui girdėti tik ramus, mergaitiškas knarkimas. Tada imu jų neapkęsti. Svetimi ir atsipalaidavę kūnai tankina širdies plakimą. Norėčiau rėkti, nusispardyti sunkią, prakaito prisigėrusią antklodę, pažadinti visą segregioną. Norėčiau bent jau suspigti. Bet prispauždžiu delnu burną, įsikandu odą ir tyliu.

Prieš akis – visas kursas. Bijau pagalvoti, ką matrona turėjo galvoje, kai užsiminė apie praktinius užsiėmimus, net įprastai klusniai tylinčioje auditorijoje kilo bruzdėjimas.

Sėdėdama klausančiųjų suole, prisimenu pirmąsias savo dėstymo dienas. Matronos kalba sklindi, liejasi it upeliu, tarsi tuo mėgautųsi. O aš neturėjau pašaukimo ir niekada nemėgau auditorijos, kiekviena į mane nukreipta akis kartais atrodydavo kaip kiaurai veriantis smailgalys. Bet mokiausi mintinai. Man sekėsi apsimesti. Teisybės dėlei,

Ebinge tiesiog nebuvo daug trokštamų darbo vietų, reikėjo bet kokia kaina likti universitete. Profesorius Rolanas, mūsų dekanas, nuolat skųsdavosi karpomu biudžetu.

Užtat Matera sakytų, kad spjoviau į savo prigimtį. Nusipjoviau sau kojas.

Savotiškai laukiau, kada auditorijoje pradės pasakoti apie aukcionus. Man patinka, kad jie nieko neslepia, nė nebando surasti jokio įmantresnio, esmę pridengiančio žodžio. Gal pritrūko vaizduotės, o gal tiesiai šviesiai reikia parodyti, kad būsime tiesiog parduotos. Ir tas veiksmas visai dera su mūsų prigimtimi, čia nėra nieko pasibaisėtina ir amoralaus. Sako, tai irgi natūralu. Kiekviena moteris, net ir sirena, iš prigimties linkusi į nuolankumą. Moters pasąmonė visuomet trokšta vyro dominavimo.

Turbūt dėl aukcionų idėjos Ebinge ir būdavo daugiausiai šaršalo. Pradžioje Matera rėmėsi šitiek daug idėjų, kaip išvaduoti prigimtį nuo civilizacijos jungo, sustabdyti niekur nevedančią pažangą, pritaikyti visuomenės sanklodą prie žmogaus poreikių, o ne atvirkščiai, bet bent jau mums anapus atrodė, kad toji idėjomis apipinta vizija liko tarsi nupešta višta, kurioje svarbiausi tik keli gyvuliški poreikiai.

Aukcionas – vienas vakaras per savaitę, kai priklausai vyrui, kuriam pasirodei verta didžiausios sumos. Sofistai numatė, kad gali būti pavojinga dažniau pasiduoti kūniškiems poreikiams. Kadaisė buvo sugalvotas ir terminas – protarpinės sublimacijos* režimas. Negali aukcione lankytis daugiau nei kartą per savaitę, kad ir kiek turto turėtum, vyrai turi laukti ir *kentėti*. Ir apskritai aukcionai vyksta tik

* Sublimacija – mechanizmas, kai asmuo nukreipia nepriimtinas ar nesąmoningas impulsyvias emocijas į socialiai priimtinas ir konstruktyvias veiklas. Šį terminą pirmasis pavartojo Z. Froidas, teigdamas, kad sublimacija padeda transformuoti agresyvius, seksualinius ar kitus instinktyvius potraukius į kūrybiškumą, meną, mokslą ar sportą (aut. past.).

dukart per savaitę. Visus Materos vyrus galima skirstyti ne tik pagal leidimą šeimai, bet ir aukciono dieną. Šeštadienį renkasi tik visateisiai ir vidurinioji klasė. Penktadienis skirtas prasiokams. Pasitaupius. Seksualinių troškimų tenkinimas nėra ir neturi būti pigus malonumas.

Dykas seksas mažina testosterono kiekį, – skelbia skaidrė.

Kaina diktuoja, kurioje aukciono dalyje pasirodysi. Irisė vardijo ne vieną, jos akimis, svarią priežastį, kodėl nė viena nenori atsidurti penktadieninėje aukciono dalyje, bet atsisakau apie tai galvoti.

Matematika paprasta. Aukcionui tinki maždaug iki keturiasdešimties. Vadinas, man liko viso labo trylika metų. Taigi septyni šimtai aukcionų. Septyni šimtai vyrų. Gal kartais ir tų pačių. *Aukštos prabos* – taip Irisė vadina merginas, turinčias nuolatinių gerbėjų.

– Materoje nėra nuskriaustų, – keldama lūpų kampučius peza matrona. Primena, kad visi aukciono metu surinkti pinigai panaudojami kilniems tikslams.

Nereikia pamiršti ir finansinio šeimų saugumo. Net įstatymais užtvirtinta, kad vedę ir vaikų turintys vyrai aukcionuose negali išleisti daugiau kaip penkiolika procentų savo metinių pajamų. Vyras niekada negali nusikalsti savo paties šeimai.

Šeima – svarbiausia. Užrašyta kraujo spalvos raidėmis.

Po paskaitų saulėtomis dienomis daugelis šauna tiesiai į parką. Prie krūtinų vis dar prispausti paskaitų konspektai, nors nežinau, ką jos vaidina. Dormitoriume nemačiau nė vienos skaitančios to, ką priraitė per paskaitas. Mielai vėl žiūrėčiau į rožes, bet aplink išvien šurmulys, visos tokios garsios, nors užsikimšk ausis.

Dažnai renkuosi tolimiausią suoliuką, arčiausiai vartų. Kai pro juos sugynė ir užvėrė už nugaros, atrodė, kad žengiu trapiu it sapno paviršius taku. Įsivaizdavau prabusianti išpilta šalto, glitaus pra-

kaito. Bet nepabudau, ausyse džeržgė metalo, užveriamų vartų gar-
sas. Juos atvers.

Vos tik būsime pasirengusios.

Bent jau aukciono dieną bus proga pro autobuso langą pažvelgti į Materą. Mus gabens į Simfalijos areną, pastatą su didžiule statymų sale ir maždaug dviem šimtais privačių kambarių. Irisė sakė, kad jei pasiseks, gausiu kambarį su milžiniškais panoraminiais langais į miestą. *Baisiai gražus vaizdas*. Irisė būtų papasakojusi ir daugiau detalių, tačiau veikiausiai suprato, jog dar per anksti. Ūmai užtilo.

Tik apsimetu suvokianti, ką reiškia toks gyvenimas. Iš tiesų ne-
suprantu. Kaip stovėti ant pakyls? Kaip leisti būti vertinamai
suma? Kaip rodyti nuolankumą tave perkančiam? Kaip žiūrėti į pa-
saulį tik pro autobuso langą ir panorامينius langus? Tais nesibai-
giančiais klausimais tarytum pati save metu į smalą.

Ebinge daug syk girdėjome, kad Matera braška. Ne viskas taip
tvirta ir nepajudinama, kaip jie sako. Viltis silpna, bet įsivaizduoju,
kaip iš smilkstančios žiežirbos užsidega ištisas miškas.

Kuo ilgiau spoksau į vartus, tuo geriau suprantu, kad jei visos pa-
sipiltume kiaurai, apsauga būtų bejėgė. Bet Matera išmano apie
mus, mes tik esame pabiros, į vienį niekaip nelimpančios šukės, to-
dėl skiria tik du varganus, senstelėjusius prižiūrėtojus su šautuvais
už diržo. Tenkinuosi bent menamu vaizdu, regiu šimtuose kūnų
plūstančią bangą, kol fantaziją išblaško mindomo žyvro garas.

Atpažįstu raudonplaukę banguotais plaukais. Prisėda šalia. Pas-
tebėjau dirščiojančią mano pusėn, kol laukėm paskaitų. Skersa-
kiuoju į jos rankas, gniaužančias suknelės kraštelį.

Mano eilė.

– Aš Mila.

– Karisa, – atsako kimiu balsu.

Tampydama ausies lezgelį vos pastebimai be garso krutina lūpas.

Prieš kalbant toliau suvirpa smakras.

– Neturėčiau čia būti...

– Nė viena neturėtume.

Sutrinku dėl akivaizdaus fakto.

– Nesupranti... – dabar pasisuka į mane, veidas susiraukia. – Manęs čia tikrai neturėtų būti. Nežinau, kaip tai pasakyti...

Jos žvilgsnis išsigandęs, bet įdėmus, tarsi manyje būtų galima rasti atsakymą.

– Tas testas... Nebuvau sąžininga. Supranti?

Ji slinkteli arčiau. Kalbės kažką draustina.

– Opendalio testas, pirmoji dalis, – palinkusi sukužda, – pildžiau jį bet kaip. Tiesiog sužymėjau bet kokias raides. Tiesiog braukiau. Buvau pikta, buvau tokia pikta... – nutilusi ima čiulpti apatinę lūpą. – Tiesiog negalėjau to daryti rimtai. Supranti? Bet man čia ne vieta. Aš tikrai nesu ta...

Tyliu, nors turėčiau pasakyti, kad testas absurdiškas. Gal nėra jokio testo. Gali būti, kad tai – tik dūmų uždanga, ypač ta pieštuku pildoma dalis. Visa tėra įžūlus melas, kad renkiesi pati. Mus pas-kirsto, kai įvertina taliją, kojų ilgį ir veido bruožus. Ji graži. Švelniai rausvomis, putliomis lūpomis, ilgomis galūnėmis, iškiliais skruostikauliais. Bet mano kapotos mintys ilgokai nevirsta žodžiais.

– Tas testas... Gal jo net nėra? – pagaliau išlemenu.

Karisa visu kūnu nususka, lyg nebenorėtų turėti nieko bendra. Delnai sugniaužia apatinę suoliuko lentą. Karštame ore išsišovusios melsvos venos. Vidus priešinasi, nors kūnas ir sustingęs, nebėga, nebando persiropšti per spygliuotomis vielomis apraizgytas parko tvoras. Juk pati taip jaučiuosi.

– Aš taip pat pagalvoju, kas būtų, jei... Bet tai absurdas, – kalbu, nors neatrodo, kad manęs klausytų.

Mano žodžiai praslysta paviršiumi. Nepasakau nieko, dėl ko

būtų verta suklusti.

– Bandžiau patekti pas Primą, – sakytum, nė negirdėjusi tęsia mergina, – bet niekas manęs neklauso, niekam neįdomu... Norėčiau dar kartelį pabandyti testą. Man čia ne vieta. Galbūt ir kitoms merginoms, tačiau man... Žinai, ko labiausiai už viską troškau gyven-dama Ebinger? – atsikvėpusi tęsia. – Vaikų ir šeimos. Nieko kita taip nenorėjau. Tik nepavyko rasti gero vyro. Tai kodėl aš čia? – su siaubu žiūri į mane.

Skrodžia akimis, lyg nepabudusi iš hipnozės seanso. Lieka prasi-žiojusi ir laukianti atsakymo. O aš galvoju apie cokoliniame aukšte įrengtas patalpas. Vienutes.

Per ekskursiją tik praslinkome pro šoną, bet žinau, kad jų tamsa ir šaltis laukia tos, kuri pagaliau išrėks savo netikėjimą.

4

Rytas turbūt vienintelis metas, kai negirdžiu savo minčių. Susigrūdimas, tarškantys puodai ir samčiai, garsūs rytiniai pasisveikinimai. Tik čia girdėti famulų balsai, nes rėkauja viena kitai, kai reikia žaibiškai pamaitinti tokią su padėklais susigrūdusią bandą.

Visada stoviu ilgoje valgyklos eilėje, neprisiverčiu ateiti viena pirmųjų. Sirenas gerai maitina, bent jau tuo negalima skųstis. Apetitą kartina tik nedidelė melsva tabletė. Kiekvienai prie pagrindinio pusryčių patiekalo gražioje miniatiūrinėje lėkštutėje. *Ėdikas*, – žargonu vadina merginos. Tai ne šiaip kontracepcija, ji pamažu, diena po dienos, naikina reprodukcinę sistemą. Niekas nestovi šalia ir netikrina, ar ji jau tavo burnoje. Bet nėra pasirinkimo. Galiu tik įsivaizduoti, kuo baigtusi pastojusiai sirenai. Geriu ir aš.

Mus galėjo tiesiog sterilizuoti. Būtų daug paprasčiau. Bet greičiausiai viskas apgalvota. Lėtas ir tolydus naikinimas sukelia mažesnę šoką. Savo pačių, o ne chirurgų rankomis.

Šiaip ar taip niekada apie tai nesvajojau. Atimtas tik pasirinkimas. Kasdien vis lengviau nugurkiu tabletę, užsikandau saldžiu obuoliu.

Kabindama košę dairausi Irisės. Jei tik būna valgykloje, dažnai

sėda prie manęs, bet apskritai retai susiduriame. Pusryčiauti ji atsikuba viena pirmųjų, nes erzinas, kai baigiasi šviežiai spaustos sultys ir pradeda pilstyti tas *šlykščias* iš pakelio. Valgykloje labiau nei kitur į akis krinta, kad čia irgi esama kažkokio suskirstymo. Prie langų, kur krenta daugiausiai šviesos, sėdi senbuvės ir tos į ilgakūnes nimfas panašios moterys vešliais, tarsi iš prigimties nuostabiai krintančiais plaukais. Jaunesnės ir *penktadienio merginos* sėdi arčiau virtuvės ir įėjimo. Irisė nepasakojo apie jokią segregacijos hierarchiją, tik tas prie lango vadina *aukštos prabos*.

– Galima? – kramtydama išgirstu.

Greta stalo su padėklų rankose stovi Helė. Nuslėpusi nuostabą linkteliu. Pirmąsyk išgirstu ją kalbančią. Balsas pasirodo žemas, nedera prie paaugliška liekno kūno. Prisėda visai šalia. Dar kvepia šampūnu ir dantų pasta, plaukai drėgni po maudynių.

– Prisiekiu, nukąsiu tą bjaurų pimpalą...

– Atsiprašau? – linkdama prie dubens tiesiog sustoju. Pamanau, kad ne taip išgirdau.

Helė ramiai gurkšteli sulčių, vizgindama liežuvį nusilaižo apatinę lūpą.

– Na, kai prasidės visi tie sukrušti aukcionai. Bent vieną padarysiu bepimpiau. O kas man?

– Aha...

Nenorom kišu į save avižinę košę su razinomis. Mintyse it spraginama kirmėlė šokčioja nuo kūno atskirtas pimpalas. Kraupus vaizdinys praskaidrina protą. Turėčiau užduoti daugiau klausimų, bet įsivyravo pernelyg ilga pauzė. Padilbom apžiūriu kitas sėdinčias aplink stalą. Iš veidų nepasakysi, ar nugirdo, ar Helės pareiškimas pasikendo valgyklos šurmulyje.

– Nuo tų paskaitų baigia išsivėti smegenys. Gal nori po to į parką? – susigrūdusi žandan pusę obuolio paklausia Helė.

Apsidairau, ar žodžiai tikrai buvo skirti man, tada palinksiu. Žygiuodama į auditoriją vis mąstau, kokią emociją sukėlė šis trumpas pokalbis.

O paskaitose viskas kartojasi. Matrona vėl pasakoja apie Opendalį, tarsi visą informaciją reikėtų išstampuoti giliau, kad nebenusiplautum. Didžiąją ekrano dalį užima nespaltvota nuotrauka – didelės vandeningos akys, žili atgal sušukuoti plaukai, netolygiai nužilusi barzda. Laikas neišdildė jo atvaizdo. Kadais ir aš klausiausi Opendalio interviu, nors jie visai netiko šešiametei. Rami kalbėsena ir hipnotizuojanti idėjų naujovė traukė žmones. Ryškiai pamenu jį sakant, kaip svarbu suprasti žmogų. Žmogus – gilus ir beribis, vienu kartu paprastas ir sudėtingas kaip kosmosas. Savo teoriją net prilygino kosmoso užkariavimui.

Matrona kalba sau, bet manyje skleidžiasi savi, blyškūs prisiminimai. Ramų Opendalio idėjų čiurlenimą įvairiose laidose vis dažniau papildydavo ugningos sofistų kalbos. Jie visaip save vadino, kartais net žmogaus prigimties advokatais. Tie vyrai atrodė garbingi ir išvaizdūs, sodriais, ausiai saldžiais balsais. Jų kalbose degė moralės nuopuolis ir visos civilizacijos klaidos. Žinau, kad jie nekaltino moterų. Priešingai, bedė pirštus į save ir kalbėjo apie vyruose augantį silpnumą. *Kiekviena vyrų karta tampa vis silpnesnė.* Kalbos atliepė pavargusių, vienišų, išduotų moterų širdis. Stovėdami prie tribūnų jie gniaužė kumščius ir daug kartų kartojo tą patį. *Mūsų kartos vyrams trūksta atsakomybės.* Prie tribūnos kalbėta daug tiesos. Su daug kuo negalėjai ginčytis.

Vis dar šiurpinančiai gerai atmenu tų kalbų nuotrupas, lyg pro miglą regiu vieną iš tų sofistų, jo lenktą nosį tarp dviejų tamsių, toli šukuojančių akių. Nusukusi akis nuo ekrano stebėjau, kaip į tas kalbas reaguoja tėvai. Tėvas greitai numodavo ranka, verandoje pokštelėdavo atkemšamo butelio kamštelis. O mama klausydavo toliau,

kone rijo kiekvieną žodį.

Ekrane liejosi brutaliai apnuogintos visuomenės problemos, kol pagaliau tie stovintys prie tribūnų ir renkantys minias ėmė kalbėti ir vyrams. Rėžė tiesiai – vyrai svetimauja ne todėl, kad yra blogi, o todėl, kad yra vyrai. Kenkiame šeimai ir vaikams, laikydami šį natūralų instinktą amoraliu. Neurotiškas kūniškos ištikimybės poreikis tik ardo šeimas.

Vieną kartą sofistai ir jų protestai buvo išvaikyti jėga, bet tai tik pakurstė sekėjus, atkreipė į save dar daugiau akių.

Negaliu prisiminti tik momento, kada visas idėjų srautas sulipo į vieną. Lyg į vieną upę natūraliai sutekėję intakai, o ta upė, nežmoniškai srauni, nuplaunanti viską, tai, kas atrodė normalu. Opendalis ir jo prigimties teorija tapo sofistų judėjimo veidu. Kažkuriuo momentu tikriausiai buvo pasiūlyta savanoriškai atlikti testą, išsiaiškinti, ko iš tiesų trokšta tavo psichikos gelmės. Kuo didesnis idiotizmas, tuo stipriau traukia, berods, šitaip kadaį paskaitoje kalbėjo profesorius Rolanas.

Galop mažai kas pastebėjo, kad kalėjimas siūlomas tik moterims, o ne vyrams. Jau buvo vėlu. Matera spėjo tapti galia, kuriai nebeišėina priešintis.

Akimirkomis noriu pasiduoti iliuzijai, kad Matera išties yra gerai apgalvotas mechanizmas. Bet spragos erzina, lyg kiekvieną dieną vaikšiotum su suplyšusia kojine. Matrona mus ragina užduoti klausimus. Bet negaliu suregzti nė vieno, niekas negali.

Sugeriam viską, lyg kempinės, kurios negali pačios savęs išsunkti.

Mums vis dar gali truputį skaudėti, būti truputį nepatogu ir slogu, aiškino Prigimties centre. Viskas dėl to, kad mes, iš Ebingo, dar esame tie praeities žmonės, apie kuriuos tada kalbėdavo iš tribūnų.

Rankose tušti paskaitos lapai. Išėjusi pirmoji Helė palaukia manęs prie auditorijos durų. Iš tolo matyti, kad ir jos lapai nepaliesti. Vėl išmesim, kaip ir kiekvieną dieną. Rytoj gausim naujus.

– Varom? – paklausia. Linkteliu.

Helei baisiai, labiau nei daugumai, netinka ta uniforminė suknelė. Šalta alyvinė tik pabrėžia, kokia blyški jos oda. Be to, rūbas aki-vaizdžiai per didelis. Ties krūtine išsipūtusi tuštymė. Dirsčiodama jos pusėn įsivaizduoju dėvinčią plėšytus džinsus ir marškinėlius su senųjų roko muzikos grandų emblema. Esu beveik tikra, kad tranki muzika, anot matronų, kokių nors manifesto tiesų ir protokolų, ardo mūsų seksualinę energiją. Kartais segregiono kampelius ir auditorijas suvirpina smuikai ir pianinai, bet čia niekada neskambės nei būgnai, nei elektrinės gitaros.

Pirmuosius porą šimtų metrų nužingsniuojame pratarusios vos kelis žodžius. *Supista paskaita. Supistai karšta.* Per gerą gabalą nutolus nuo rūmų Helė stabteli ir ištisia cigaretę. Kitoje rankoje – degtukų dėžutė.

– Nori perpus? – paklausia.

– Iš kur tu?..

– Nušvilpiau iš vienos merginos, kol tupėjo tualete, – atšauna visai nesigėdydama.

– Ačiū, nerūkau, – atsisakau, nors noras dalintis malonina.

– Pradėsi.

Daugelis čionykščių neatspiria. Atlikusioms pareigą aukcione sekmadieniais skiriama po pakelį cigarečių. Nesumoju, kodėl nuolat postringaudami apie mūsų jaunatvę ir grožį po truputį spartina irimą.

Helė įtraukia dūmą, atkragina galvą. Lėtai išpučia. Veide momentinė palaima.

– Bendravai su kitomis merginomis iš Ebingo? – paklausia spok-sodama dangun.

Prisimenu Karisą ir jos paklaikusias akis.

– Šiek tiek.

– Mane kelis kartus kalbino tame Prigimties centre. Iš kur esi, ką veikei gyvenime, velniop. Kaip anoniminių alkoholikų klubas, – nusispjauna po kojomis. Balta, putota seilė.

– Kurį laiką pati maniau, kad geriau su niekuo nebendrauti, pa-mažu išsikraustyti iš proto, bet... – jai nereikia baigti minties. Tokios pat mintys tupėjo mano galvoje.

Stebiu, kaip nyksta cigaretė. Helė mėgaujasi kiekvienu dūmu, be pykčio minos veidas atrodo dar vaikiškesnis. Ji visai jauna, turbūt jaunesnė už mane.

– Ebinge reikėjo daug pastangų, kad mesčiau šitą šūdą, bet dabar jau koks skirtumas, – nelinksmai sukrizena. – Ebingas... Supista skylė, bet taip pasiilgstu... O tu? Papasakok, ko tu labiausiai pasi-ilgsti.

– Geros kavos, – šauna į galvą.

– Spragėsių, – akimirksniu atsako, lyg žaistume žaidimą.

– Gyvos muzikos koncertų.

– Kompiuterinių žaidimų.

– Senų filmų.

– Odinių kelnų.

– Džinsų.

– Komiksų.

– Knygų.

– Šūdmaisčio paryčiais.

– Biliardo.

– Idiotiškų meilės romanų, – Helė nusijuokia.

Žodinis pasilinksminimas galėtų trukti ilgai, neišsektume dalykų, kurių pasiilgom. Bet Helės veidas apniunka. Prikandusi lūpos kampą vis gainioja žvilgsnį po dangų.

– Šūdas, – numetusi po kojomis įnirtingai trina cigaretę. – Šiandien pasidariau sentimentali, turbūt dėl to užsimaniau kompanijos. Juk nekalbam apie tai, ko iš tiesų pasiilgom, ar ne?

Klausimo svoris prislegia mintis. Žvilgsnius sujungia liūdesys.

– Pasiilgau vyro, – pasako tokiu balsu, lyg per akimirką į ją būtų įsliuogusi kita siela. Sena siela.

– Savo vyro? – nusistebiu. Ištekėjusių juk nelietė.

Helė vėl užverčia galvą aukštyn.

– Manau, kad jį nužudė. Esu beveik tikra.

Akimirksniu suvokiu, kad nebesu ten, kur šie žodžiai nuste-bintų. Vien iš akių galėjau nuspėti, kad ji prarado daugiau nei savo laisvę.

– Kaip tai nutiko?

Helė gūžteli pečiais.

– Gal kitą dieną. Šiandien sušiktai noriu graudintis. Turbūt artėja tos dienos ar jau daugiau niekada nebeateis. Ėdikas, ar ne? Koks nuostabus išradimas, ką?

Žingsniuojame tolyn. Nors to *tolyn* nėra tiek jau ir daug. Pirmąsyk tokie ilgi pasirodę parko takai su kiekviena diena trumpėja.

Pora minučių ir jau pasiekiam mus juosiančią sieną.

Pabundu naktį, giliai kvėpuoju, traukiu sunkų, nevėdintos patalpos orą. Nesuprantu, kodėl aš čia. Dairausi, lyg mane suptų pirmą kartą matomos sienos, baisūs medžių šešėliai ir tas bjaurus paveikslas ant jų. Atpažįstu garsus, ramų, tolygų miego kvėpavimą, bet viduje lyg plona srovele į mane teka balsas. *Bėk*. Dabar jau nebėra kur bėgti,

bet tas mėnesius maldytas balsas vis tiek atsiveja. Jis leido į mane šaknis, gilėjo ir skardėjo, bet juk bėgo tik panikos apimti kvailiai. Ebin gas per didelis, o Matera – per daug silpna. Tai viskas, ką mums reikėjo žinoti. Daugelis tikėjo, kad uždaros Materos sienos slepia akis badantį nepriteklių. Per ekranus kartojo, kad kariuomenė pasirengusi atremti bet kokią Materos provokaciją. Iš tiesų Ebingo kariuomenė buvo skysta kaip myžalas.

Dar nebuvo aštuonių, kai internete pasklido nuotraukos – karinės mašinos prie Ebingo sienos. Užuoť krovusi daiktus ir judėjusi į oro uostą, mindydama nerimą broviausi universiteto link. Bet gal ir tuomet jau buvo per vėlu.

Į paskaitą atėjo vos keli studentai. Vengėm vieni kitų žvilgsnių. Pasitaiko, kad drąsą supainioji su baime. Tiesa ta, kad mane apniko gyvas išgąstis tapti bėgle, netekti visko, kas sava. Dažniausiai kalbėdavau iš atminties, tačiau taryt pyliau tiesiai iš užrašų. Netrukus pajutau, kad nebesuprantu nė vieno savo lūpomis skaitomo žodžio. Regėjimas silpo, veidai tapo blyškiais blynais. Neįstengiau suvokti studentų komentarų. Pradėjau gailėtis, kad neatšaukiau paskaitos. Reikėjo prisėsti. Paprašiau susirinkusiųjų atlikti kažkokią kvailą užduotį. Jiems palinkus prie kompiuterių, trumpam atsikvėpiau. Apšidairiau, vaizdas pamažu vėl tapo suvokiamas. Prieš mane sėdėjo tik penki jauni vaikinai. Pradėjau niršti, nors visame kurse buvo vos pora merginų. *Kodėl jie vaidina drąsius? Kodėl verčia mane čia būti?*

Grįžusi namo karštligiškai ėmiausi naujienų. Ieškojau raminančių komentarų. Norėjau būti nuraminta. Dar sykį patikrinau sąskaitą, gal užtekty skrydžiui į bet kur. Vis dar kirbančią mintį čiupti lagaminą ir keliauti į oro uostą tramdė anonimai. *Masinė psichozė.* Kaip susitarę kartojo, kad Matera šiuo metu išgyvena krizę, mažai

tikėtina, jog imtųsi tokių radikalių veiksmų prieš mus. Ebingas didesnis ir galingesnis už kitas atrajotas ir Materos dalimi paverstas žemes. O karinės mašinos? Tai tik maniakiškas Materos galvų noras pagąsdinti.

Maždaug puse septynių vakaro per žinias paskelbtas oficialus pranešimas – *siekiant išvengti visuotinės sumaišties, uždaromi visi tarptautiniai oro uostai*. Stipriai suspaudžiau vokus, nenorėjau atsimerkti. Reikėjo atsakyti į žinutes, visos kolegės puolė į paniką. Kol bandžiau prisiskambinti Markui, aplink dūzgė nauja informacija apie ribojamą sausumos sienų kirtimą. Jie vis dar ramino. Kalbėjo apie mūsų pačių neapdairiai keliamą sumaištį. Mes verčiam imtis šitokių priemonių. Pirmiausia jie patys, mūsiškiai, mus uždarė.

Taip ir likau savo bute apsivyniojusi pledu, su atvėsusiu kavos puodeliu rankoje, kai buvo užblokuotas interneto ryšys. Liko tik laukti.

Helė buvo kiek apdairesnė. Nedrįstu klausti, kada tiksliai ji suvokė, kad metas krautis lagaminus. Bet viską išpasakoja pati. Paskutinė premjero kalba, kai į visas puses lakstančiomis akimis telkė priešintis psichozei. Tik pinigų skrydžiams neturėjo. Slėpėsi šeimos namuke prie ežero, ketino kirsti sieną pėsčiomis.

– Mano vyras seniai permatė jį kiaurai, tai aš vis aiškštijausi. Jis vis kartodavo, kad nuo jo ir kitų sklinda smarvė. Sakydavo man: *Pažiūrėk, tas visiškai prikrovęs į kelnes...*

– Manai, jie buvo vidiniai priešai?

Helė tik suprunkščia. Tai per daug akivaizdu. Matera laikė mus už gerklės dar iki pirmųjų brigadų. Grauzėsi į mus nelyginant rūdys. Juk kitaip tikrai būtų buvę daugiau pasipriešinimo.

Yra minčių, kurios per ilgai priešinasi būti suvoktos, bet turbūt

tiesa, kad Materos laukė ne tie, kurių labiausiai šalinausi. Visokiems prasčiokams ši šalis per daug atšiauri. Išdavikų reikėjo dairytis kitur. Net universitete.

Galbūt vieną dieną vienam iš jų net parūps teisė į mano kūną. Profesoriai, bendradarbiai, studentai...

Ateitis apipinta per daug bjauriais klausimais.

– Reikėjo iškelti gerokai anksčiau, būtume turėję šansų... – vėl kapsi Helės žodžiai.

Susituokusios ir sistamai nesipriešinančios poros nebūna ardomos. Bet Helės vyras buvo tikintysis, jiedu baiminosi, kad nepavyks nusišvęsti. Matera gaus bažnyčios dokumentus, gal net atseks jai aukojusius. Religija – ne tik yda. Sofistai ją vadino Viduramžių negalia, kuri privertė savęs atsižadėti. Į kiekvieną tikintįjį žvelgiama kaip į vėžinių ląstelių mazgą. Tokiems kaip jos vyras tektų tik Pareigos namai, jei ne blogiau.

Degu iš gėdos. Helė turėtų nutuokti, kad nė nebandžiau. Ant-
raip dalinčiausi savo nesėkmės istorija.

Taip ir leidžiame naktis ant koridoriaus palangės. Šiandien viena
tų naktų, kai segregione mūsų liko pusė. Kaip smarkiai mus supanti
tyla skiriasi nuo to, kas vyksta tuose raudonuose kambariuose. Mat-
rona aiškiai pabrėžė, kad nereikėtų būti tylioms, verčiau pasistengti.
Tylėjimas net gali užrūstinti, mat niekas taip nenuvilia kaip ent-
uziazmo stokojanti sirena. Be to, tie vyrai turi būti vadinami vakaro
šeimininkais. Anksčiau dar bandžiau tikėti, kad tas žodis tėra Irisės
išsigalvojimas.

Dalis manęs norėtų, kad su Hele kalbėtume ne tik apie praeitį,
ne tik apie tai, ar bėgome, ar buvome apmulkintos, bet ir apie ateitį.
Noriu, kad ateitis būtų daugiau nei juodi druzgai, turėtų apčiuo-
piamą formą. Kaip mudvi gyvensime?

Bet bijau suvokti, kad nesidaliname ta pačia ateitimi. Helė nesi-taikstys. Vos nutyla, starnos akyse sužiba pagieža ir išdidumas. Než-moniškai pašiurpstu, pagaliau ji yra vienintelė, nuo kurios manęs neskiria bedugnė. Su Irise niekada nesijaučiu taip gerai. Savo jauseną visuomet slapstau šydu, kad ji nepajustų, koks menkai pakenčiamas mūsų gyvenimas. Jei tik pavyksta meluoti sau, gyventi tampa daug lengviau.

Staiga Helės žvilgsnį patraukia kažkas man už nugaros. Pasigirsta duslūs, šlepsintys žingsniai. Atsigręžusi pamatau besiblaškančią ži-bintuvėlio šviesą.

– Kas ten kalba?! – sustunga žibintuvėlio šeimininkė.

Atpažįstu matronos Sigos balsą. Pirmą sykį ją išvydusi tiesiog apstulbau, ji dviem sprindžiais lenkia daugelį segregiono merginų, ir taip aitriai atsiduoda tabaku, lyg aplink sukinėtusi milžiniška taba-kinė. Nervingai, nelyg suerzinto gyvio uodegos galiukas maskatuo-jasi žibintuvėlis.

Netrukus melsva šviesa spigina tiesiai į akis.

– Nagi, kas gi čia... – bosija švitindama tai į vieną, tai į kitą veidą.

– Aha. Naujokėms neaiškos šių namų taisyklės?

Helė paleidžia glėbyje laikytus kelius, ištiesia kojas ir nugarą, visu kūnu atsisuka į Sigą.

– Jei tik galėtumėt paaiškinti dar sykį... – lyg burkuodama galvą palenkia Helė.

Nuo garso net krūpteliu.

Nespėjus suvokti, vieną atžarų mostą gaunu ir aš. Labiau už skausmą pajaučiu, koks karštas ir lipnus tasai delnas. Akimirką užsi-manau būti niekuo, mažute dulse, kuri pamažu nutūpia į savo vietą.

– Į lovą! – riksmas užgula ausis.

Helė garsiai sudaužia kulnais į grindis, bet nesistoja. Siga įsika-bina jai į petį, gerai supurto.

– Eime, – stodamasi švelniai liesteliu Helės ranką. Jos šnervės dar pučiasi, bet netrukus ji paseka paskui mane į dormitoriumą.

– Sena nuokruša, – užverdama duris dar burba Helė.

Sušnara pažadintos jaunylės. Daugiau netarusios žodžio sulendame į lovas. Liesdama perštinčią vietą nesugebu stebėtis. Net pykti. Kartais atrodo, kad kūnas reikalauja tikro skausmo, ne to vaidinimo, kad esame tikrai svarbios ir gerbiamos.

5

Įdomu, ar kada nors pamiršiu tą naktį. Paskutinėmis valandomis dar svačiojau apie pabėgimą ir pėstute kertamą sieną. Namuose buvo maisto atsargų, turėjau neperšlampamų drabužių. Kūną apėmė dar nepatirtas tvirtumo ir jėgos jausmas. Bet vos išgirdusi tą garsą subliuškau, pirmiausia burzgimas, tada vyriški šūksniai. Prisiartinau prie lango – mašinos jau buvo sustojusios. Visa gauja subėgo į dangiabutį priešais. Languose pradėjo žiebtis šviesos. Net per storas namų sienas girdėjau, kaip šūksniais liepiama atidaryti duris. Jie buvo per toli, kad suprasčiau šaukiamus žodžius, bet aiškiai įsivaizdavau, ko reikalavo ir ką atsakė įspeistieji. Aidėjo klyksmas. Netruko nė dešimties minučių, iš namo už parankių išvilko dvi moteris. Menkas grobis. Sustūmę abi į furgoną, grįžo narstyti toliau.

Negalėjau tiesiog laukti. Turėjau užtektinai įžūlumo bandyti juos apmauti. Spintoje dunksojo sena buto šeimininkės skrynia su antikvaru dvelkiančiais rūbais. Griebdama tuos senus skarmalus tik spėlioju, ar turiu bent menkiausių šansų čia sulįsti. Kūnas buvo pasiruošęs kentėti. Susiriečiau perpus, keliai rėmėsi į smakrą. Atžagaria, su skausmu išlenkta ranka privėriau spintos duris. Apsiklojau išbarstytais rūbais.

Pro medžiagų plyšelius sruveno vėsa. Bet plaučiams buvo tvanku. Atmintin įsirašė stiprus dulkių ir senų kvėpalų nuosėdų

kvapas, regis, net gulė ant gomurio. Tirpo užgultas petys, nugara visiškai rėmiau skrynios sienelę, kentėdama apsižiojau kelį. Riečiausi į save ir tuo pat troškau išsiveržti, šokti jiems tiesiai į rankas. Pasi-duoti. Nustoti apsimetinėti, tarsi viskas būtų tik varginantis spektaklis prieš save pačią. Štai stengiuosi, slepiuosi. Nesu tiek ištižus, kad tiesiog stovėčiau ir laukčiau.

Vienu sykiu laiptinė prisipildė garsų – kareiviškų batų bilksėjimo ir vyriškų balsų. Gyvenau sename name storo mūro sienomis. Dar niekada veiksmas už jų neatrodė taip arti. Dusliai aidėjo kaimynystėje daužomos durys. Niekas neatidarė. Prireikė spyrių. Girdėjau, o gal tik įsivaizdavau girdinti iš rankų plėšiamų merginų verksmus. Menkai pažinojau savo kaimynus. Žinojau tik tiek, kad už sienos gyvena senyvas vyras ir vos pilnametystės sulaukusios dukros. Įsiutęs tėvas plūdosi keiksmiais. Sugebėjau pavydėti. Priminė tik viena – kai jie ateis pas mane, aš būsiu visiškai vieniša. Niekas jų nekoneveiks. Niekas nebandys išsaugoti manęs savo glėbyje.

Svarsčiau, ar jie turi sąrašus, o gal beldžiasi į kiekvienas duris. Užgimė mažutė viltis, juk buto šeimininkė, ponია Bernari, vengė mokesčių, nesudarėme jokios sutarties. Ta moteriškė buvo apsukri, pinigų pervesdavau kaip labdarą jos fondui. Nebuvo jokio dokumento, liudijančio, kad aš nuomoju šį butą. Oficialiai buvau žmogus, neturintis gyvenamosios vietos. Mintis maldė kaulų skausmą. Dar šiek tiek ir jie nusileis žemyn. Jei ir išbarškins šio buto duris, per dėm nenarstys. Juk čia neturėtų būti vienišų, niekam nepriklausančių moterų.

Kumščiai jau baladojo duris. Neilgai laukus spyris. Dar trys spyriai. Visi nesėkmingi. Man pasigirdo, kad tie vyrai susijuokė. Galbūt prisiminė pokštą, o gal ši moterų medžioklė jiems pasirodė smagus reikalas. Penktas spyris buvo lemtingas.

Jie ieškojo manęs. Būtent manęs. Vėliau atsitokėjusi Prigimties

centre sumojau, kad daug svarbiau už registracijas ir nuomos sutartis buvo mobiliojo ryšio duomenys. Jie žinojo, kad buvau ten.

Kareiviški batai bildėjo buto grindų lentomis. Jie vaikščiojo lėtai. Galvojau apie purviną kavos puodelį, kurį palikau ant virtuvės stalo. Jie pastebės. Vyras keistu akcentu nurodė apžiūrėti vonią. Kitas be nurodymų įžengė į miegamąjį. Iš garsų spėlioju, kur krypsta jų žvilgsniai. Jis praskleidė užuolaidas. Tada prisiartino prie spintos. Uodžiau vyrišką kvapą. Virptelėjo bjaurus vyrų garsas. Tada tik plo-nas skarmalų sluoksnis skyrė mane nuo Materos.

Čia, – patenkintas pakvietė kitus. Vienu mostu nuklojo rūbus, kuriais dengiausi.

Nesupratau, kiek jų stovi priešais. Jie vėpsojo į mane, aš – į skrynios kraštą. Stovintis arčiausiai sučiupo už žasto ir staigiu judesiu ištempė lauk. Užkliuvusi už skrynios krašto, kritau tiesiai į jo krūtinę. Suėmęs už pečių vyras pastatė mane ant kojų. Svaigo galva. Atrodė be proto vėsu, niekaip nepajėgiau numaldyti tirtėjimo. Labiausiai drebėjo žandikaulis. Visi jie buvo aukšti, stovėdama šalia žvilgsniu vos siekiau smakrus.

Paprašė telefono ir asmens kortelės. Aš stovėjau ir rijau seiles.

Ar galėtume pamatyti jūsų telefoną ir kortelę? – pakartojo.

Jie ir taip žinojo, kad esu netekėjusi, antraip nesislėpčiau rūbų skrynioje. Vadinasi, esu laisva. Rūšiuotina.

Ar girdite mane? Prašom parodyti savo duomenis! Kilstelėjau žvilgsnį į blondiną su randu ant skruosto.

Jį vienintelį pažinčiau minioje.

Galite mane vežtis ir be jų, – atsakiau spoksodama į jo stambią paraudusią nosį.

Tokia tvarka.

Nebuvo prasmės žaisti. Pasakiau, kad viskas mano rankinėje. Prasiskyrę į šonus leido ją pasiekti. Keista, daugiau niekada neturėsiu

rankinės. Net ir toks dalykas sirenoms nereikalingas.

Sunku priešintis, kai už tavo nugaros nestovi niekas, kas nepa-
kštų šio vaizdo. Užtat nesulaukiau nei agresijos, nei įžeidinėjimų.
Jie netgi leido pasiimti kelis asmeninius daiktus. Nežinau kodėl, nes
daugelis vis viena buvo atimti Prigimties centre.

Matera visada tokia, protarpiais vis vaidina malonią ir supra-
tingą. Bet tik protarpiais.

Lipant laiptais žemyn vienas bandė laikyti mane už alkūnės, bet
supratęs, kad niekur nesidėsiu, atleido. Susispietęs į kamuoliuką
laiptų aikštelėje verkė ir praretėjusius plaukus rovėsi kaimynas. Pa-
matęs mus, sverdėdamas bandė keltis ir šokti kareiviams į akis. Bet
neturėjo jokių ginklų. Buvo toks pats niekas, kaip ir aš.

Nekelkite problemų, pone, – šaltu balsu ramino lydintis kareivis.

Kiti nekišo nosies iš savo butų.

Lauke kvepėjo paryčių šalna. Nespėjau, greičiau nepagalvojau,
užsivilkti palto. Jei ne kareivių rūpestis, būčiau iššlepsėjusi tiesiog
basomis. Klusniai įlipau į furgoną. Jame jau sėdėjo kelios moterys.
Liaunakūnės kaimyno dukros glostė viena kitos nugaras, delnais
braukėsi ašaras. Atsidavė šlapimu. Moters priešais veidas jau spėjo
paburkti. Aš neverkiau. Galbūt dėl to, kad niekas neverkė dėl manęs.

Džinsų kišenėje pūpsojo gyvenimo trupiniai – užrašų knygutė,
sprindžio dydžio pieštukas, asmens dokumentas, nuotrauka, kurioje
esame trise: aš, Markas, Aleksa.

Tik sekmadieniais neskamba rytinis gongas, nėra prievolių ir mo-
kymų. Vienintelė diena, kai mums galimas desertas. Per pusryčius
valgykloje išrikiuoti lygiomis eilėmis laukia pyragėliai. Pati neįsivaiz-
davau, kaip smarkiai organizmas pasiilgo saldėsių. Citrininis kremas

tarsi Helės vagiamos cigaretės trumpam užglaisto nuoskaudą. Laižau po milimetrą. Vengiu žiūrėti į rausvą Helės veidą. Skruostas liko kaip reikiant patinęs, net traukia aplinkinių dėmesį. Bet žvilgsniai kandūs ir pašaipūs. *Naujokė prisidirbo.*

Savaitgaliais būnu mieguista, nes paryčiais varstosi durys. Būdrauju ir klausausi. Nors klausytis nėra ko. Grižtančios beveik nebylios, vos vienas kitas alkoholio pertekliaus sukeltas šūksnis.

Tik popiet išsiruošiu į parką, vaikštau it po keistą paveikslą. Parko alėja apsiblausia nuo cigarečių dūmų. Matau žiovaujančius, priešais saulės šildomus veidus. Ebinge tikrai nebūtume patikėję, kad šiame sode gali būti tiek juoko. Daugiausiai – jauno. Vyresnės veikiausiai nebemato reikalo pasakoti apie kiekvieną sutiktą aukcione. Nuo laiptų šūkaujanti matrona primena, kad neturėtume piktnaudžiauti saule. UV kenkia odai. Čia pat, klomboje, ropinėja du darbininkai, pilkšvi kombinezonai trinasi į purią, juodą žemę. Baigę darbus, rankios nuspriegtas nuorūkas. Smilkтели, kad sirenos kerštuoja. Lyg tie žemėti, jų niekada nelietę darbininkai atsiimtų už viską, ką padarė anie, vakarykščiai.

Dairausi pelenų spalvos plaukų. Nėra. Visą dieną nėra. Nei parke, nei valgykloje.

Dalis manęs tiesiog atsikvepia. Sekmadieniais nenoriu klausytis Irisės. Kartais jai trūksta nuovokos, ką vertėtų pasakoti, o ką – pasi laikyti sau. Jau geriau nepasakotų nieko. Pasibjaurėjimas nugali bet kokį smalsumą.

Vėl slenku prie vartų. Kartais šioje vietoje ima atrodyti, kad už jų į mane žvelgia žalia, su saulės spinduliais žaidžianti laisvė. Jie klysta nutylėdami apie patricijas ir famulas. Kuo mažiau pasakoja apie jų gyvenimus, tuo normalesni jie atrodo. Įdomu, kaip joms liepta bendrauti su savo vyrais ir šeimininkais? Galbūt panašiai kaip mums. Gėrėtis. Niekuomet nesiskųsti. Neatsikalbinėti. Galbūt ir

patricijų padėtis šuniška, tik su vienu šeimninuku. Greičiausiai niekada nesužinosiu. Net į akis nepažvelgsiu nė vienai.

Dar gerą valandą spoksau į vartus, kol praalkusi pasuku atgal į rūmus. Vienintelė sekmadienį valgykloje besisukanti famula įdrėbs salotų ir atvėsusių kalakutienos dešrelių. Šalia bus padėta vaisių ir sulčių pakelių. Sukdama pro parką vis labiau nerimauju. Nematau Irisės. Ji vengia vidurdienio saulės, nes mano, kad netolygiai įdegusi atrodys kvailai, bet vis viena mėgsta būti parke, kur nors pavėsyje.

Nėra.

Nugalėta nerimo traukiu tiesiai į Irisės dormitoriumą. Išgirstu silpną leidimą įeiti. Šis dormitoriumas mažesnis nei mūsų, vos keturios lovos. Kambaryje tik Rozana, išsikėtojusi lovoje, bejėgiškai atmetomis galūnėmis, bet iškart pakreipia į mane galvą. Irisė tvirtino, kad ji čia nuo pat pirmųjų Materos metų. Užklydus praėjusį sykį pasirodė maloni, pasiūlė pasivaishinti *gerbėjo* atsiųsto šokolado gabaliuku. Užtat dabar nepanaši į save, tarsi į krantą ištrauktas skenduolis.

Irisės lova stovi prie lango. Patalai nesuvelti, nejudinti. Ji mėgsta sekmadienius, nes matronos netikrina tvarkos ir neliepia klotis lovos.

– Dar negrįžo, – nespėjus paklausti suniurna Rozana.

Atsakymas tarsi nuaidi. Negrįžo. *Dar negrįžo*. Vadinasi, grįš? Argi neturėjo grįžti kartu su visomis? Ramina tik atsainus tonas. Neatrodo, kad negrįžimo faktas jaudintų labiau už galvos skausmą. Dar spėja subambėti, kad tokiam amžiuje reikalingas alkoholio limitas, tik nežinau, apie kurį amžių kalba, savo ar Irisės.

– Kada grįš? – nesumoju, kaip kitaip paklausti, bet Rozana tik pažiūri kaip į kvailę. Kažko nesuprantu.

Daugiau nieko nepešusi užveriu duris. Kurį laiką stoviu prisiglaudusi prie koridoriaus sienos. Stingstu, o fantazija šėlsta. Kartais

jie būna nesuvokiamai žiaurūs. Kartais baudžiama už neklusnumą. Kartais tie, kuriuos vadina *šeimininkais*, mano, kad pinigais perka gyvybę. Ne paslaptis, kad kai kurie dievina visai nusigėrusias, minkštas kaip plastilinas, niekam nesipriešinančias. Negaili šampano. Tiesiog girdo. Atsisakyti tokio brangaus gėrimo galima tik labai subtiliai, neužgaunant jų ego. Šitai turėjome įsikalti per paskaitą.

Tik matronos nedrįsta mums papasakoti apie tuos kartus, kai stinga jėgų grįžti. Šeimininkai pervertina sirenų jėgas, būna, šeria tabletėmis, kol kūnas su visam persisunkia it sunkus, purvinas skuduras. Irisė minėjo puse lūpų. Ginuosi tos minties. Ji atrodo viena tų sumanių merginų, kurios moka save apsaugoti, gudraudamos išgerti mažiau nei atrodo, nenuryti siūlomos tabletės. Viskas turi būti gerai. Irisė pernelyg prisitaikiusi, pernelyg džiaugsminga.

Ir vis vien, iš nevilties noriu slysti siena žemyn, dunkstelėti ant grindų. Pati jaučiuosi kaip baigiantis persisunkti skuduras. Bet šitoks pakrikimas būtų per daug matyti. Mums draudžiama viešai demonstruoti agoniją, liūdesys ir neviltis turi pavojingą savybę užkrėsti. Viską, kas slegia, reikia laikyti savyje arba išlieti, nebent nestebint kitoms akims.

Atmintyje sublizga bronzinėje lentelėje iškaltas užrašas. *Segregiono biblioteka*. Per ekskursiją taip ir nepravėrė tų durų, bet jos iškart patraukė mano dėmesį. Dvivėrės, kone prašmatnios iškart sujaudrino nuojautą, kad už jų bus daugiau nei kelios lentynos skaitinių. Materos rašytojai turėjo pavargti pildydami perversmo paliktas ertmes. Bibliotekos niekada negali likti tuščios. Anksčiau ar vėliau netgi apakinti revoliucijos šviesų žmonės įžvelgia trūkumą.

Jau štampuodama žingsnius bibliotekos link dar negaliu paaiškinti, kas tiksliai mane ten veda. Būtų paprasta manyti, kad smalsumas. Iš tiesų. Bet dabar atrodo, kad yra kažkas daugiau, lyg kaltė sau.

Niekada rimtai nežiūrėjau į Materą. Ji būdavo tik paviršutiniškų, logikai prieštaraujančių faktų rinkinys. Ir dabar yra tik skritulinės diagramos ir kelios iš nespaltotų nuotraukų žvelgiančios galvos. Pagaliau beviltiškai vėluodama praveriu tas dvivėres tamsaus medžio duris.

Ižengiu su mintimi pagaliau pažinti savo priešą. Noriu jį išlupinėti, išrengti, palikti pliką ir galutinai perprastą. Bet pirmiausia nusėrėstu. Mirtina tyła. Priekyje tušti stalai ir knygų registravimo vieta, nė gyvos dvasios. Pro langus plūsta vasariškos saulės spinduliai, švyti ore plaukiančios dulkės. Akimirką išgyvenu jausmą, kuris apimdavo apsilankius universiteto skaitykloje. Net ir įsivaizduojant plūšančius Materos rašytojus šito nebuvo įmanoma tikėtis. Ištiesos eilės nuo lubų iki apačios prikimštų lentynų, viršutines pasiekčiau tik pasilypėjus ant aukštos kėdės.

Skaitančiųjų nėra, bet iš įpročio ir pagarbos skaityklų tylai begarsiai dėliuju pėdas, iš lėto žengiu taku tarp lentynų. Skėsdama pirštus liečiu lentynų medį. Pro akis slenka laminuoti užrašai: *Grožinė literatūra, Mitologija, Istorija*. Stabteliu tako viduryje. Nerių bet kur. Didžiuma nugarėlių nušiuirusios. Net subaladoja širdis. Suvokiu, kad tai – ne Materos knygos. Smiliumi nubraukiu dulkių sluoksni. Net knygų dulkės šiurpina jusles. Visada mėgau popierines knygas, kai dauguma mokėsi iš elektroninių. Klydinėju nuo vienos lentynos prie kitos. Matematikos, chemijos vadovėliai, istoriniai veikalai ir antikinė literatūra. Žinau, Antiką *jie* laiko vieninteliu padoriu žmonijos tarpsniu, kai geriau nei bet kuriuo kitu laikotarpiu pavyko sunderinti žmogaus prigimtį ir civilizacijos reikmes.

Pirštai brauko nugarėles, bet taip ir nesučiumpu nė vienos, tarsi bijodama apgaulės. Kokių velnių sirenoms reikia tiek knygų? Argi neturėtume būti tik skylės? Per paskaitas neužsiminta nė žodžiu,

kad mums derėtų būti apsiskaičiusioms arba palaikyti rimtą pokalbį. Vadinasi, viskas mums. Viskas dėl mūsų. Sėdime garde, kasdien klausomės melo, bet niekas nedraudžia skaičiuoti ir pažinti molekules. Net truputį gaila, kad skaitykla visiškai tuščia.

Veikiausiai atsijota ir pašalinta tik tai, kas prieštarauja tvarkai. Visko šią akimirką per daug, kad graužčiausi dėl to, ko neliko. Staiga sustoju, dar smarkiau susijaudinu. Ištisa keturių dalių lentyna. *Fizika ir astronomija*. Tos pačios knygos, kurias kadaise laikiau rankose. Žinau, skaičiau, varčiau, mokiausi iš jų. Jos primena normalumą. Jos primena mane. Gal dar guli mano senajame bute, švelniai pabrauktos pieštuku. Bet rankų netiesiu. Bijau subtilios apgaulės. Nepanašu į tikrovę. Užvertusi galvą bandau žvilgsniu apglėbti viską, kai klausą sujaudrina krebždesys.

Pasisukusi dešininę pastebiu siaurutes duris. Pro plyšį vėl praspūsta garsas. Suimta smalsumo prisiartinu. Plyšyje matyti vyriškos rankos, sulenkti keliai ir išteplioti batai. Žengteliau atgal, tačiau vos nususukus pasigirsta vyrių žvygtelėjimas.

– Reta viešnia, – nuskamba balsas.

Atsigręžusi pirmiausia pamatau ne žmogų, o dažų dėmes, visas kombinezonas nuterliotas pilkšvai balta spalva. Su juo – jaunas vaikinąs, ilgšis, sėdintis ant taburetės, plačiai pravėręs kojas, į vieną įrėmęs alkūnę. Palinkęs į priekį, ranka prilaiko pravertas duris.

– Aš? – kvailai klausiu.

– Tu, – nusišypso. – Retai ką matau prie šios knygų lentynos. Apskritai mažai kas lankosi.

Stoviu lyg įkasta, lyg būčiau įsibrovusi ten, kur nedera, nors esu bibliotekoje. Sirenomams nepridera kalbėti su darbininkais. Ir jiems nedera kalbėtis su mumis.

– Tyrinėji aplinką? – žydros akys spindi net prieblandoje.

– Tyrinėju, – taupiai renku žodžius. Jaučiuosi it su vilku susidūrusi avis. Nors ir nepanašus į vilką. Maždaug mano metų, plaukai šviesūs, netvarkingai kirpti, lyg būtų kirpęsis pats ar koks atgrubnagis kolega.

– Aišku. Pats ne mokslinčius, bet kartais paskaitinėju, kai turiu daugiau laiko, – pasako užmesdamas akį į artimiausią lentyną. – Naujokė?

Linkteliu. Neišsiduodu suerzinta. Įkalintą moterį vadina *naujoke*.

– Atvykai iš Ebingo?

– Mane atvežė iš Ebingo, – žodžius tarsi išspjaunu.

– Ak... – veidu nušliuožia neįskaitoma emocija.

Nuleidęs akis pasikrapšto panages. Nepanoro atsiprašyti. Turėčiau eiti šalin, bet avis manyje smalsi.

– Anksčiau nesu tavęs mačiusi, – pasakau sukdama akis į lentyną.

– Mėgstu nuošalesnius darbus, bibliotekoje ar sandėlyje.

– A, aišku... – pagalvoju, kad jis visai neprimena žmogaus, lindinčio tamsiose segregregiono kertėse. Priešingai, oda sveikai įrudusi, plaukai nušviesinti saulės.

Suglumusi ieškau, kaip tęsti pokalbį, bet dalis manęs dar irzta. Kad ir ką sakyčiau, balse greičiausiai jaustųsi šiurkštumas.

– Atleisk, jei tau nepatogu, jog užkalbinau, – nuleidęs galvą sumarma.

– Nieko, – gūžteliu pečiais. Nenoriu parodyti, kad šis kontaktas mane jaudina.

– Tiesiog. Retai kažką čia matau... Kartais susimąstau, kodėl tiek mažai skaitančių... – paskutinį sakinį ištaria akivaizdžiai rinkdamas žodžius.

Vėl nutylam. Bet suvokiui norinti tęsti šį keistą pokalbį.

– Geriau pasakyk, kodėl jie paliko mums tiek knygų? – prasižioju

po minutėlės. – Kokia prasmė?

– Na... – numykia. – Kodėl neturėjo palikti?

Stebeilijantis į lentynas dingteli, kad visa tėra keista patyčių ar kankinimo forma. Knygos apie pasaulį toms, kurioms iš pasaulio liko tik trupiniai.

Teisybės dėlei, vaikino išvaizda stebina ne mažiau nei mums paliktos knygos. Anksčiau segregione mačiau tik kresnus, rubuilius, praplikusius darbininkus. Čia gali dirbti tik prasčiausi *rūšies* atstovai, neturintys kelti nė menkausio sirenų susidomėjimo ir noro santykiuoti. Negalime dykai švaistytis. Bet šis darbininkas simpatingas, dailių, simetriškų bruožų. Tiesūs pečiai ir stambios plaštakos atrodo patraukliai.

– Imsi ką nors? – nutraukia mintis.

– Gal kitą kartą. Tik dairausi, – traukiuosi atgal, žvilgteliu į jį kečindama atsisveikinti. – Manau, jau eisiu.

Nespėjus nusigręžti jis pašoka ir tiesdamas ranką prisiartina.

– Beje, aš Nikola, – veide vėl sublizga šypsena. Spusteli mano pirštų galus. Oda dirži ir šilta. – O tu?

– Mila.

Mūsų atsisveikinimą lydi šypsenos, nors širdį apima slogulys – jau žinau, ką jis veikia segregione. Pakako vos kelių žingsnių pastebėti, kad šiek tiek raišuoja. Kitoje vietoje kitu laiku manyčiau, jog paprasčiausia laikina trauma. Bet tai veikiausiai ir yra priežastis, kodėl jis čia, kodėl laikomas nepatraukliu, ne tuo vyru, kuris paveržtų sireną.

Užvėrus bibliotekos duris pečius vėl apglėbia šaltis. Galbūt tik dėl *broko* tasai vaikinai žvelgė į mane taip, lyg būtume lygūs. Grįžusi į dormitoriumą suvokiu, kad išėjau rankose nepalaikiusi nė vienos knygos. Turėsiu grįžti, bet greičiausiai ne tik dėl knygų.

Esu smalsi avis.